

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

När, var, hur och varför -

En kvalitativ studie om en kommuns arbete kring medling med anledning av brott.

Socionomprogrammet

C-uppsats

Författare Anna Karlsson

Handledare Susanne Fransson

Abstract

Titel: När, var, hur och varför – en kvalitativ studie om en kommuns arbete kring medling med anledning av brott.

Författare: Anna Karlsson

Nyckelord: Medling, straffteori, reparativ rättvisa, kommunal organisation

Syftet med uppsatsen var att undersöka hur arbetet kring medling med anledning av brott bedrivs och är organiserat i en mellanstor kommun. Följande frågeställningar användes för att besvara syftet.

Hur är kommunens medlingsverksamhet organiserad?

Hur arbetar åklagare och polis med medling i kommunen?

Finns det ett fungerande samarbete mellan dessa tre parter och hur ser det i så fall ut?

Finns det någon skillnad i de olika myndigheternas åsikter angående teorier om straff och påverkar dessa i så fall arbetet kring medling?

Med hjälp av en kvalitativ metod, där öppna intervjuer har använts, så har uppsatsens syfte kunnat besvaras. Fyra respondenter valdes ut och de representerar medlingsverksamhet, polis, åklagare samt brottsoffer.

Resultatet visar på att kommunen har en välutvecklad medlingsverksamhet som kommit långt i sitt arbete med medling. Vad gäller brottsoffer så visar resultatet på att det har betydelse om offret utgörs av en privatperson eller ej. Både polis och åklagare arbetar relativt lite kring medlingsfrågan men är ändå viktiga samarbetspartners för medlingsverksamheten. Polisens arbete kring medling är litet men viktigt då de har ansvaret för att medlingsärenden skall komma in till medlingsverksamheten. Åklagare beslutar bland annat om när medling får ske i rättsprocessen. Samarbetet mellan parterna existerar och är relativt välfungerande. Det som framför allt varit intressant i resultatet är de olika parternas syn på straff och vad som bör ske efter en brottshändelse. Det finns klara skillnader i åsikterna beroende på vilken instans man representerar.

Förord

Jag vill rikta ett stort tack till mina respondenter som ställt upp på intervjuer utan några som helst problem. Utan er och all er kunskap hade inte den här uppsatsen varit möjlig att skriva. Jag vill givetvis tacka min handledare Susanne Fransson, som genom kunskap, råd och idéer varit ett stort stöd under den här tiden.

Ett stort tack även till min vän Louise Bottenmark för god hjälp med redigering och korrekturläsning av min uppsats.

Slutligen vill jag rikta ett speciellt tack till min sambo Kenth samt min övriga familj, för allt stöd och all uppmuntran i mitt uppsatsarbete.

Anna

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställningar	1
1.2 Avgränsningar	2
1.3 Definitioner	2
2. Medling med anledning av brott	3
2.1 Lag (2002:445) om medling med anledning av brott	4
3. Tidigare forskning	6
3.1 Internationell forskning angående effekterna av medling	6
3.2 Brottsförebyggande rådet	7
3.3 Specifika områden	9
3.3.1 Medlingsverksamhetens arbete kring medling	9
3.3.2 Medverkande i medling	10
3.3.3 Avtal	10
3.3.4 Polisens arbete kring medling	11
3.3.5 Åklagarens arbete kring medling	11
3.3.6 Samarbete	12
3.4 Forskning i framtiden	13
4. Teori	14
4.1 Straffteori	14
4.1.1 Absoluta teorier	14
4.1.2 Relativa teorier	15
4.2 Teorin om reparativ rättvisa	15
5. Metod	18
5.1 Intervjupersoner	18
5.2 Intervjuer	19

5.3 Analys	19
5.4 Etik	20
5.5 Validitet och reliabilitet	21
6. Presentation av resultat	23
6.1 Medlingsverksamhetens arbete kring medling	23
6.2 Medverkande i medling	24
6.3 Avtal	26
6.4 Polisens arbete kring medling	27
6.5 Åklagarens arbete kring medling	29
6.6 Samarbete	30
7. Analys med tidigare forskning	31
7.1 Medlingsverksamhetens arbete kring medling	31
7.2 Medverkande i medling	32
7.3 Avtal	33
7.4 Polisens arbete kring medling	34
7.5 Åklagarens arbete kring medling	34
7.6 Samarbete	34
8. Teorianalys	37
9. Slutdiskussion	41
Källförteckning	
Bilaga 1	
Bilaga 2	
Bilaga 3	

---

1. Inledning

Denna uppsats handlar om medling med anledning av brott och är inriktad på en specifik kommuns arbete kring medling. Medling med anledning av brott är ett möte mellan en gärningsperson och ett brottsoffer. De träffas för att prata om brottet och dess konsekvenser. Mötet sker tillsammans med en opartisk medlare. Medling är helt frivilligt från båda parterna och kan ske när som helst under rättsprocessen. Gärningspersonen måste ha erkänt gärningen eller sin delaktighet för att medling skall bli aktuellt. Sedan 1 januari 2008 är alla kommuner skyldiga att erbjuda medling till gärningspersoner under 21 år (Odén, Wahlin, Lind & Carling, 2007).

Idén till den här uppsatsen har sedan länge varit klar. Jag har alltid haft ett intresse kring ämnet medling med anledning av brott sedan det dök upp i medvetandet för första gången. Varför det är så intressant beror bland annat på att det möjliggör för gärningsperson och brottsoffer att få träffas igen och prata igenom det som hänt. För mig är det en positiv möjlighet som säkerligen underlättar för båda parterna att gå vidare med sina liv. Då det redan finns en del uppsatser och litteratur kring området medling med anledning av brott så valde jag att istället inrikta mig på en specifik kommun och dess arbete kring området. På så sätt har det varit möjligt att mer djupgående gå in på hur kommunen arbetar kring medlingsärenden och hur samarbetet mellan de olika myndigheterna som är inblandade i processen ser ut. Eftersom kommunerna i dag är skyldiga att erbjuda medling till alla lagöverträdare under 21 år så har det ökat intresset att undersöka hur arbetet kring medling i en mellanstor kommun ser ut. Det är intressant huruvida kommunen klarar av sin skyldighet och hur mycket man arbetar kring att få till stånd så många medlingar som möjligt. Ansvar för medling vilar inte enbart på kommunen utan även åklagare och polis är delaktiga. Jag har därför funnit det intressant att undersöka åsikter kring medling hos de olika myndigheterna och inte minst hur samarbetet emellan dem fungerar.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur arbetet kring medling med anledning av brott bedrivs och är organiserat i en mellanstor kommun.

Med hjälp av följande frågeställningar skall uppsatsens syfte besvaras.

- Hur är kommunens medlingsverksamhet organiserad?

- Hur arbetar åklagare och polis med medling i kommunen?
- Finns det ett fungerande samarbete mellan dessa tre parter och hur ser det i så fall ut?
- Finns det någon skillnad i de olika myndigheternas åsikter angående teorier om straff och påverkar dessa i så fall arbetet kring medling?

1.2 Avgränsningar

Då uppsatsen är författad av en person samtidigt som tiden varit begränsad så har vissa avgränsningar gjorts. Enbart en kommun har valts ut som undersökningskommun och det kommer således inte bli någon jämförelsestudie med en annan kommun. Respondenterna har avgränsats till fyra stycken och de representerar fyra olika områden som har valts ut efter uppsatsens intresse. Det finns en viss avgränsning i de källor som valts ut för uppsatsen. Källorna är valda efter uppsatsens syfte, men framför allt efter hur aktuella de har varit i tiden.

1.3 Definitioner

Medling: Med medling menas i uppsatsen den medling som sker enligt Lag om medling med anledning av brott (se bilaga 1).

Ungdomar: I uppsatsen nämns begreppet ungdomar ett flertal gånger och med ungdomar menas i uppsatsen personer i ålder 12 – 21 år. Anledningen till att benämningen ungdom börjar redan i 12 års ålder beror på att medling får lov att ske efter det att gärningspersonen har fyllt 12 år. Enligt lag om medling vid anledning av brott får medling enbart ske om det finns synnerliga skäl när gärningspersonen är under 12 år.

Gärningsperson: Med gärningsperson menas den person som har begått ett brott.

Brottsoffer: Med brottsoffer menas den som har blivit utsatt för ett brott. I uppsatsen kan det vara en person eller en butik.

Medlingsverksamhet: I uppsatsen nämns medlingsverksamhet vilket i uppsatsen betyder den verksamhet och de anställda som arbetar med medling i kommunen.

Medelstor kommun: Kommunen som behandlas i uppsatsen är storleksmässigt relativt stor till ytan. Kommunen ligger i mitten storleksmässigt av alla Sveriges kommuner. Antalet invånare i kommunen är däremot förhållandevis få, cirka 50 000 personer bor i kommunen.

2. Medling med anledning av brott

Medling med anledning av brott kan beskrivas som en metod för konfliktlösning. Brottsoffer och gärningsperson är två parter som tillsammans med en opartisk medlare försöker hitta en lösning på konflikten, det vill säga brottet som har begåtts (Odén, Wahlin, Lind & Carling, 2007). De första medlingsverksamheterna började år 1987 i Hudiksvall och Solna/Sundbyberg. Efter dessa tidiga medlingsprojekt har medlingsverksamheten även inletts på andra platser. I januari 1998 bildades även en förening, *Föreningen för medling i Sverige*, med syfte att verka för att medling som konfliktlösningsmetod utvecklades och spreds i Sverige (Prop. 2001/02:126).

Genom medling skall brottsoffer och gärningsperson få förståelse för varandra. De skall få förståelse för vad som hänt, varför det hänt och vilka konsekvenser händelsen fått. Det är dock inte nödvändigt att de skall nå försoning. Medling med anledning av brott handlar om att försöka reparera den skada som brottet har orsakat och är till för båda parterna (Wahlin, 2005). Ett brott kan leda till långvariga konsekvenser för ett brottsoffer. I rättsprocessen ges små möjligheter till att bearbeta dessa konsekvenser. I medling ges brottsoffret möjlighet att bearbeta det som hänt genom att få ställa frågor till gärningspersonen och beskriva sin egen upplevelse. En sådan process kan leda till att negativa effekter följt av brottet såsom ilska, oro och ångest minskar. För gärningspersonen leder medling till att han/hon ges möjlighet att förstå konsekvenserna av brottet och ta ansvar gentemot brottsoffret (Odén, Wahlin, Lind & Carling, 2007). Medlaren är till för att hjälpa båda parterna att komma till tals och att se till att ingen part blir kränkt (Wahlin, 2005).

För att medling skall bli aktuellt måste gärningspersonen ha erkänt gärningen och ha en ångerfull inställning. Medling är alltid frivilligt och båda parterna måste vilja delta (Wahlin, 2005). Det finns även något som kallas indirekt medling och används vid de tillfällen de kan vara svårt att få till en vanlig medling. Vid en indirekt medling möts inte parterna personligen, utan det sker via medlaren som förmedlar vad den andre har haft att säga. Det förekommer även brevmedling där gärningspersonen velat skriva ett brev till brottsoffret (Alexandersson, 2008). Medling kan genomföras i alla skeenden av rättsprocessen eller efter. Det vanligaste är att medling sker efter avslutad förundersökning men före domslut. Näst vanligast är att

medling sker efter rättegången och mest ovanligt är att medling sker innan förundersökningen har avslutats (Wahlin, 2005).

Medling med anledning av brott skall framför allt inrikta sig på unga gärningspersoner. Skälet till det är att ungdomar anses vara lättare att påverka och det på så sätt skall förhindra dem från att återfalla i brott. Det är vanligast med medling efter icke grova vålds- och stöldbrott samt skadegörelse. Det bedrivs även en stor andel medlingar efter snatteribrott trots att offret inte är en privatperson. Det är annars lämpligt att medlingen främst är inriktad på brott där brottsoffret är en privatperson. Målsättningen med medling är att gärningspersonen skall avstå från att begå brott i framtiden. På så sätt antas medling kunna ha en brottsförebyggande effekt (Wahlin, 2005).

2.1 Lag (2002:445) om medling med anledning av brott

1998 tillsattes en statlig utredning för att utreda medlingens roll i rättssystemet. I utredningen föreslogs att gärningspersoner i åldrarna 15 till 17 borde vara huvudmålgruppen för medling, men att medling även skulle vara öppet för alla gärningspersoner. Inga brottstyper borde uteslutas från medling men brott utan offer och sexualbrott bedömdes som olämpliga. Denna utredning ledde till en lag om medling 2002 (Lag 2002:445 om medling med anledning av brott) (Se bilaga 1) (Odén, Wahlin, Lind & Carling, 2007). Lagen som är en ramlag går att tillämpa om medling i statlig eller kommunal regi sker med anledning av brott. Med medling avses i lagen att en gärningsperson och ett brottsoffer möts tillsammans med en opartisk medlare med anledning av ett brott för att tala om brottet. Medling kan komma i fråga för gärningspersoner i alla åldrar. För gärningspersoner under tolv år får dock medling ske endast om det finns synnerliga skäl. Sådana skäl kan exempelvis föreligga om även brottsoffret är ett barn och parterna har en konfliktfylld relation, t.ex. i skolan, som behöver lösas. Någon reglering som anger begränsningar för brottsoffrets ålder finns inte. Försiktighet skall dock beaktas när det gäller de yngre brottsoffren. Vårdnadshavarnas inställning är av avgörande betydelse. Syftet med lagregleringen är främst att tillgodose kraven på rättssäkerhet när medling med anledning av brott anordnas av stat eller kommun (Prop. 2001/02:126).

I maj 2006 beslutade Riksdagen att stärka medlingens roll, och från och med 1 januari 2008 är alla kommuner skyldiga att erbjuda medling till alla gärningspersoner under 21 år (Wahlin,

2008). Enligt Prop. 2005/06:165 var det nödvändigt att göra medling vid brott obligatoriskt då det inte på något annat sätt går att garantera att medling erbjuds unga lagöverträdare i samtliga kommuner. När medling vid brott blir en obligatorisk uppgift för kommunen får unga lagöverträdare och brottsoffer samma villkor gällande att bli erbjudna medling. Medling har dessutom en viss ställning i straffsystemet, vilket även det talar för att ungdomars tillgång till medling inte ska påverkas av var de är bosatta.

3. Tidigare forskning

Forskning kring medling har fått allt större utrymme internationellt men i Sverige saknas det alltfjämt större utvärderingar och vetenskapliga studier (Nehlin, Lindström & Svanberg, 1998). Även internationellt saknas det kunskap om framför allt effekterna av medling (Wahlin, 2005). Det har därmed inte varit helt enkelt att hitta relevant forskning till uppsatsen men följande har framkommit.

3.1 Internationell forskning angående effekterna av medling

Sherman och Strang är två forskare som har gått igenom ett antal undersökningar angående medling för att försöka hitta likartade effekter till följd av medling. Effekterna av medling brukar indelas i två områden, effekter för brottsoffer och effekter för gärningsperson.

Gällande offer undersöks hur de upplevt medling, vilka effekter medling har haft på dem och om medling har hjälpt dem att komma över brottshändelsen. Gällande gärningsperson handlar det om deras upplevelser av medling, om de kommit till insikt angående de konsekvenser brottet lett till samt om medlingen påverkat deras livssituation och förhållande till brott (Wahlin, 2005).

Sherman och Strangs syfte har varit att undersöka om medling leder till att stress minskar och hälsan förbättras för brottsoffret. De har även undersökt ifall medling leder till att gärningspersoner slutar att begå brott och ifall medling underlättar för dem att vilja få ordning på sitt liv i övrigt. De har även studerat ifall dessa effekter kan kvarstå på lång sikt. De studier som Sherman och Strang har gått igenom visar sammanfattningsvis; Det finns statistiskt säkerställda fördelar för brottsoffret med medling och brottsoffrets hämndbegär mot sin förövare minskar. Angående minskning i upprepad brottslighet finns det vissa undersökningar som säkerställt detta medan andra undersökningar tvärtemot har funnit att upprepad brottslighet har ökat (Wahlin, 2005).

Sherman och Strang diskuterar mer noggrant de varierande resultat som studierna uppvisat och de beskriver olika studiers effekter i förhållande till offer och gärningspersoner.

Vad gäller offer så omnämns tre olika studier som visade positiva effekter för offren vad gäller stress, oro och ilska. Fyra olika studier nämns när det gäller gärningspersoner och de påvisar variation mellan olika brottstyper. Gärningspersoner som begått våldsbrott samt

medling uppvisade en 50 % minskning i återfall medan de som begått stöldbrott och medling återföll i högre omfattning.

Sammanfattningsvis visar forskning om medling enligt Sherman och Strang på en relativt tydlig bild av positiva effekter för brottsoffer. Det är en spilttrad bild gällande återfall i brott där vissa studier påvisar en minskning medan andra en ökning. Det behövs mer forskning om när, för vem och under vilka omständigheter medling har den bästa effekten så att den kan riktas till rätt målgrupp. Det behövs även fler utvärderingar som är metodologiskt lika för att resultaten skall kunna jämföras med varandra i syfte att hitta mer enhetliga effekter efter medling. Medling kan alltså ses om en metod som har en positiv effekt på vissa medan andra skulle passa bättre för andra metoder. Sherman och Strang betonar att medling kan ha olika effekter på olika gärningspersoner vilket även i viss mån gäller brottsoffren. Man bör därmed inte betrakta medling som en brottspreventiv universalmetod (Wahlin, 2005).

3.2 Brottsförebyggande rådet

De tidigare svenska undersökningar som har hittats för den här uppsatsen kommer från Brottsförebyggande rådet (Brå).

”Brottsförebyggande rådet verkar för att brottsligheten minskar och tryggheten ökar i samhället. Det gör vi genom att ta fram fakta och sprida kunskap om brottslighet, brottsförebyggande arbete och rättsväsendets reaktioner på brott” (Wahlin, 2008 s.3).

1997 gav regeringen Brå i uppdrag att bedriva och följa upp en försöksverksamhet angående medling med anledning av brott. Ett trettioal projekt i kommuner runt om i landet fick 1998 ekonomiskt stöd för att starta eller utveckla befintlig verksamhet för medling (Alexandersson, 2008). Att verksamheten enbart pågick under ett år betyder att det egentligen är en alldeles för kort tid för en utvärdering i strikt bemärkelse. I verksamheten ingick 32 projekt vilka hade olika förutsättningar gällande tid, medel och förkunskaper (Brottsförebyggande rådet, 2000). Året utvärderades av Brå vilket resulterade i ett antal rapporter. Rapporterna resulterade i att en statlig utredning tillsattes för att ta reda på om medling hade förutsättningar för att bli en permanent verksamhet. Dessutom kom Brå fram till att medling är en lämplig metod som dels

kan minska återfall i brott särskilt för unga gärningspersoner, dels underlätta för brottsoffer att bearbeta brottshändelsen (Alexandersson, 2008).

Två kvalitativa studier av brottsoffer och gärningsperson utfördes under verksamhetsåret. De visar att förutsättningarna för en lyckad medling både för gärningsperson och för brottsoffer är större vid brott som har drabbat en privatperson. De intervjuade personerna som varit brottsoffer beskriver att de upplevt en lättnad och ett avslut på händelsen efter medling samt att det var skönt att få veta vem gärningspersonen var (Alexandersson, 2008).

Brå har kommit fram till att det är mest lämpligt att organisera medling inom kommunens socialtjänst. Medlingen borde dessutom vara frikopplad från övrigt arbete inom socialtjänsten för att fungera allra bäst. Det är dessutom ytterst viktigt att det finns en fungerande samarbete med andra myndigheter såsom polis och åklagare för att medlingsverksamheten skall fungera. Utvärderingen visar på att åklagare och polis är i behov av ett tydligare regelverk för hur man skall förhålla sig till medlingsverksamheten. Tre debutbrott har hittats som indikerar en risk för fortsatt brottskarriär nämligen tillgrepp av fortskaffningsmedel, rån och stöld. Vid snatteri är det dock mycket låg risk att en fortsatt brottskarriär ska uppstå. Dock bör medling ske i de flesta fall även vid lindriga brott och särskilt skall man ta hänsyn till gärningspersonens övriga situation. Brå ansåg att det fanns två huvudsyften med medling vilka var att minska återfall i brott och minska brottsoffrets lidande. Verksamheten skall därmed utformas så att både brottsoffer och gärningsperson kan ha nytta av den (Alexandersson, 2008).

Brå fick därefter, år 2002 i uppdrag att fördela finansieringsbidrag samt svara för utbildning, metodutveckling och kvalitetssäkring angående medling. För året 2003 anvisade regeringen 18 miljoner kronor och år 2004 till och med 2007 vardera 12 miljoner kronor.

Verksamheterna fick 2007 skicka in slutrapporter över sin verksamhet mellan åren 2004 – 2007. Rapporterna innehöll uppgifter om medlingsverksamhetens organisation så som antal medlare, utbildning, tjänstemän eller lekmän, tid avsatt för medling, samordningsgrupp och samverkanspartner. Även uppgifter om hur det har fungerat och i vilket skede man befunnit sig i skulle redovisas. 2006 genomförde Brå en enkätundersökning som gick ut till 60 verksamheter. Resultaten från undersökningen visade att verksamheter hade likartade problem oavsett om de funnits under en kort tid eller om de varit etablerade en längre tid. Problemen

var att de var svårt att få tillräckligt många medlingsärenden förmedlade från polis och åklagare samt att det inte fanns tillräckligt med tid att lägga på arbete med medling. Det var även problem med att få till stånd ett tillfredställande samarbete med polis, socialtjänst och åklagare och då framför allt för de verksamheter som var nyetablerade. Anledningen till att Brå ville ha in slutrapporter var för att kunna följa de olika verksamheterna för att säkerställa kvalitén och för att på sikt kunna utvärdera verksamheten. Det som har kommit fram är goda effekter angående parternas upplevelse av medlingen. Dock är kunskapen lägre gällande medlingens effekt på återfall i brott (Alexandersson, 2008).

3.3 Specifika områden

Vissa områden som berör medling med anledning av brott har valts ut då dessa är särskilt intressanta för det kommande resultatet samt analysen.

3.3.1 Medlingsverksamhetens arbete kring medling

Hur man löser medlingsverksamheten i kommuner varierar väldigt mycket beroende på kommunens storlek och antalet medlingsärenden. I många kommuner tillhör dock medlingen en del av en socialsekreterartjänst. Svårigheter med den lösningen är att det blir svårt att ”öronmärka” tid för just medling. Det hamnar lätt i skymundan till fördel för andra arbetsuppgifter. Ytterligare ett problem är att den utsedde medlaren oftast inte har tillräckligt god erfarenhet och rutin av medling då det inte har funnits tillräckligt med medlingar att utföra. Det är därför bra för små kommuner att samarbeta med närliggande kommuner i en gemensam verksamhet. Medling är statligt kompenserat och kommunens bidrag baseras på invånarantalet vilket leder till att små kommuner även kan ha svårt för att täcka kostnaderna för en egen kommunal medling (Alexandersson, 2008).

Medlaren kan vara antingen professionell eller lekman. Hur man gör hos de olika medlingsverksamheterna varierar. Vissa har enbart professionella medlare eller enbart lekmän och vissa använder sig av en kombination av de båda. Lagen om medling med anledning av brott ger utrymme för båda delarna så länge det är en kompetent och rättrådig person som är medlare. Fördelen med en professionell medlare, som ofta utgörs av en socionom, är att de har vana med att handskas med människor med en problematisk livssituation. Fördelen med lekmanamedlare är att det ger ett större urval av personer att välja emellan. Det gör det

möjligt att på ett annat sätt matcha personers personlighet och erfarenheter. Det viktigaste är dock att det finns minst en professionell som ansvarar för verksamheten och att lekmännen får en adekvat utbildning (Wahlin, 2005).

3.3.2 Medverkande i medling

Enligt Brås undersökning är den vanligaste brottstypen vid medling med anledning av brott övervägande snatteri följt av misshandel, skadegörelse och stöld. Enligt Brås undersökning är det vanligast att en gärningsperson begår brott mot ett eller flera brottsoffer. Det är dock övervägande ensamma brottsoffer som blir utsatta för brott. Ålder på gärningspersoner varierar men medelåldern var 15 år. I undersökningen var det en tredjedel flickor och två tredjedelar pojkar som var gärningspersoner. Flickorna var kraftigt överrepresenterade i snatteribrott men även när det gäller stöld- och misshandelsbrott är deras representation överraskande hög. Brottsoffren utgjordes av en privatperson i knappt hälften av fallen och resten bestod av butiker och offentliga inrättningar (Alexandersson, 2008).

I Sverige har vi övervägande stor andel av snatterimedlingar. Det råder dock tvivel kring om detta kan anses handla om medling i dess rätta bemärkelse. Medling ska vara en process där både gärningsperson och brottsoffer skall få hjälp med att lägga brottshändelsen bakom sig. Medlingen skall gynna dem båda samt ha en brottsförebyggande effekt. Medlingar med anledning av snatteri uppfyller inte riktigt dessa kriterier och vissa effekter torde därmed utebli. Det finns oftast inget brottsoffer som personligen kränkts och som behöver medling för att bearbeta händelsen (Wahlin, 2005). Brottsoffer, exempelvis butikshefer vid egendomsbrott så som snatteri, upplever att medlingen framförallt är till för gärningspersonen (Brottsförebyggande rådet, 2000). Det är därför lämpligt att medlingsverksamheterna framför allt inriktar sin verksamhet på brott där brottsoffret utgörs av en privatperson (Wahlin, 2005).

3.3.3 Avtal

I ett medlingsmöte finns det möjlighet för parterna att tillsammans med medlaren sluta ett avtal som kan vara både ekonomiskt och handla om framtida beteende (Alexandersson, 2008). För vissa medlingsverksamheter är detta en vanlig avslutning på medlingen medan andra inte ser det som viktigt (Wahlin, 2005). De flesta avtalen är muntliga men det finns även möjlighet

att sluta skriftliga avtal. När det gäller ekonomiska avtal kan det handla om att ersätta något som blivit förstört exempelvis en jacka eller ett staket. Det kan även handla om skadestånd eller skadeståndslignande ersättning (Alexandersson, 2008). Det är dock viktigt att påpeka att medling inte är en domstolsprocess och skuldfrågan skall alltid avgöras av domstol (Wahlin, 2005). Om medling sker innan domstolsförhandling är det viktigt att utvärdera om skadeståndsfrågan kan komma att bli aktuell även där. Har ett skadeståndsavtal slutits i medling är det ytterst svårt att få igenom frågan även i domstol. Det kan därför vara bättre att avvakta kring skadeståndsfrågan och låta domstolen avgöra det (Wahlin, 2005). Avtal gällande beteende kan handla om huruvida personerna skall hälsa på varandra eller inte om de möts i framtiden (Alexandersson, 2008). Avtal som sluts i medlingssituationen är juridiskt bindande vilket även gäller de muntliga avtalen. Om medling med avtal medfört en åtalsunderlåtelse finns det möjlighet för åklagaren att återkalla detta om avtalet inte följs (Wahlin, 2005).

3.3.4 Polisens arbete kring medling

Det är polisen uppgift att fråga den unge gärningspersonen ifall hon/han är intresserad av att bli kontaktad av medlingsverksamheten (Odén, Wahlin, Lind & Carling, 2007) Polisen är därmed den instans som hänvisar flest ärenden till medlingsverksamheten (Alexandersson, 2008). Polisens engagemang och kvalitet i sitt arbete med att förmedla ärenden till medlingsverksamheten är en förutsättning för att den överhuvudtaget skall fungera. Polisen är därmed en väldigt viktig samarbetspartner för medlingsverksamheten (Odén, Wahlin, Lind & Carling, 2007).

3.3.5 Åklagarens arbete kring medling

Åklagarna är även de delaktiga i att medling kan komma till stånd. De uppfattar dock inte de bestämmelser som finns som tillräckliga för att de själva ska ta initiativ till att en medling genomförs (Brottsförebyggande rådet, 2000). Ifall medling är tänkt att ske innan rättegång måste samråd med åklagare ske (Odén, Wahlin, Lind & Carling, 2007). Vissa åklagare brukar motsätta sig att medling sker innan den rättsliga processen är över (Brottsförebyggande rådet, 2000). Det kan bero på att åklagaren inte har målsättningen att brottsoffer och gärningsperson skall komma överrens då det kan inverka negativt på deras vilja att senare delta i en rättegång (Odén, Wahlin, Lind & Carling, 2007).

Lagregleringen kring medling är begränsad, trots det finns det möjlighet att ta hänsyn till att medling skett som en förmildrande omständighet i rättsprocessens alla steg. Åklagaren har möjlighet att ta hänsyn till om medling skett vid åtal (Wahlin, 2005). Åklagaren skall därmed i sin bedömning om åtalsunderlåtelse beakta gärningspersonens vilja att ställa allt till rätta genom medling. Åklagaren måste informeras om ifall gärningspersonen tackat nej till medling eller om medlingen av andra skäl ej kunnat genomföras. Det på grund av att det är den unges vilja som beaktas och inte huruvida medlingen blivit av eller ej. Ifall gärningspersonen ändrar sig under processens gång skall även det meddelas åklagaren då det kan påverka beslutet angående åtalsunderlåtelse. Åklagaren behöver inte informeras angående medling ifall gärningspersonen tillfrågas efter avslutad rättegång. Medlingen har då ingen rättslig betydelse (Odén, Wahlin, Lind & Carling, 2007).

3.3.6 Samarbete

Det är mycket viktigt med ett fungerande samarbete mellan olika myndigheter och organisationer för att medlingsverksamheten skall fungera. Särskilt viktigt är det för att verksamheten skall få så många medlingsärenden till sig som möjligt (Alexandersson, 2008). Framför allt polis och åklagare är två viktiga samarbetspartner för medlingsverksamheten. Det är därför grundläggande att deras samarbete fungerar. För att samarbetet skall fungera så bra som möjligt bör det finnas en grupp med representanter från de olika myndigheterna som träffas med jämna mellanrum. Detta för att utforma en gemensam syn på medling i kommunen. Brist på en gemensam syn och målsättning motverkar ett effektivt arbete med medling. Bristen på en gemensam syn beror ofta på att de olika myndigheterna har olika verksamhetsmål (Odén, Wahlin, Lind & Carling, 2007). Medlingsverksamheten har ansvar i att kommunicera medlingens syfte och tillvägagångssätt till andra myndigheter för att ge dem motivation och förståelse för sin roll i processen (Wahlin, 2005). Det är viktigt att ha fungerande rutiner för att medlingsverksamheten skall fungera så bra som möjligt. Rutinerna ska säkerställa att berörda gärningspersoner alltid blir tillfrågade om medling. Det skall finnas en rutin kring hur polis förmedlar ärenden till medlingsverksamheten samt hur medlingsverksamheten kontaktar åklagaren. Det bör även finnas rutiner för uppföljning av medlingsverksamheten och en fortlöpande utveckling av verksamheten (Wahlin, 2005).

3.4 Forskning i framtiden

Enligt Sherman och Strang är det särskilt viktigt att i framtiden försöka besvara vissa frågor angående medlingens effekter. Dessa frågor gäller offer, gärningspersoner och återfall. Angående minskning av återfall som är tänkt som en effekt av medling är det extra intressant att studera vidare kring dess existens. Hur länge varar effekterna av medling hos gärningspersoner, med hänsyn till brottstyp, brottshistoria och stadium i den kriminella karriären. Gällande offer är det intressant att undersöka vilka långtidseffekter medling har för deras hälsa, lycka och laglydighet. Det som är intressant att undersöka gällande gärningspersonernas liv är ifall det finns några andra långtidseffekter till följd av medling förutom återfallsfrekvensen. Det kan bland annat handla om hälsa, arbets- och familjeliv och ifall dessa varierar beroende på vilket brott gärningspersonen har begått. Det skulle också vara till nytta att undersöka ifall långtidseffekterna av medling varierar beroende på hur långt personen kommit i sin kriminella karriär. Det är inte enkelt att utröna effekterna av medling speciellt inte gällande återfall. Medling kan även ha olika effekter på olika typer av gärningspersoner vilket i viss mån även gäller brottsoffer. Det gäller heller inte att glömma bort att medling bygger på frivillighet vilket alltid medför ett selektivt urval (Wahlin, 2005).

4. Teori

Till teoriavsnittet har det valts två teoriinriktningar för att kunna utföra en mer säker och trovärdig analys. Teorierna skiljer sig framför allt åt gällande följder av en brottshändelse.

Dels med avseende på konsekvenser för gärningspersonen och dels vilken roll brottsoffret får i processen.

4.1 Straffteori

Brott och straff finns i alla samhällen, med brott menas att någon bryter mot samhällets regler och med straff ett lidande som tillfogas en person som brutit mot dessa regler.

Straff är ett lidande som avsiktligt tillfogas en person av staten eller någon annan i en auktoritär ställning på ett opersonligt sätt. Ett brott innebär därmed olydnad mot en auktoritet (Jareborg & Zila, 2000). Retribution är ett etablerat begrepp inom straffrättsfilosofin och det är det systemet som är det rådande. Brottet betraktas främst som ett angrepp mot staten och de inblandade ges en mindre roll. Skulden skall bevisas och straff skall utmätas efter rådande påföljdsbestämmelser. Gärningsperson och brottsoffer skall inte föra någon dialog med varandra, utan hela processen skall ske genom ombud exempelvis åklagare och domare som representerar det samhälliga rättssystemet. Gärningspersonen står i skuld till staten enligt detta synsätt (Wahlin, 2005). Det finns grundläggande uppfattningar som dominerar diskussionen om varför man straffar och vad syftet med det är. Dessa uppfattningar brukar av tradition kallas straffteorier och brukar delas upp i absoluta- och relativa teorier (Jareborg & Zila, 2000).

4.1.1 Absoluta teorier

Vedergällning och *försoning* är begrepp som tillhör absoluta teorier (Jareborg & Zila, 2000).

Dessa kännetecknas av att straffet ses som ett uttryck för rättvisa och det har inget praktiskt syfte så som att förebygga brott. Tanken är att gärningspersonen genom brottet har en skuld som han/hon skall betala genom något som motsvarar det han/hon har orsakat sitt offer.

Den tyske filosofen Immanuel Kant menar att straffet är en nödvändig följd av brottet en så kallad vedergällning. Straffet fungerar inte som ett gott syfte utan det handlar enbart om rättvisa (Lundh, 2006).

4.1.2 Relativa teorier

Allmän prevention menar att syftet med straff är att bestraffningar av gärningspersoner skall avskräcka andra medborgare att begå brott. Det finns tre olika sätt att avskräcka som man talar om. Omedelbar avskräckning såsom offentliga avrättningar för att verkligen väcka rädsla hos medborgarna. Medelbar avskräckning som påverkar människor genom hotet om straff samt att man är medveten om att straff utdöms om man utför en viss gärning. Moralbildning genom att straff visar att gärningen är oacceptabel och därmed påverkar människors moral. Idealet med allmänprevention är att hotet skall vara så stort att skälen mot att begå brott skall vara starkare än skälen för att begå brott (Jareborg & Zila, 2000).

Individualprevention syftar till att få varje enskild medborgare att inte begå brott igen efter att man fått ett straff. Genom att reagera på brott med ett straff skall detta förhindra att medborgaren begår nya brott. Dödsstraff är utan tvekan det ”bästa” individualpreventivt motiverade straffet. Idéer kring individualprevention är oskadliggörande, förbättring och avskräckning. Med oskadliggörande menas att gärningspersonen får ett straff där han inte kan begå nya brott såsom fängelse. Förbättring kan ske genom exempelvis behandling och avskräckning genom att individen blir av straffet avskräckt att begå nya brott (Jareborg & Zila, 2000).

4.2 Teorin om reparativ rättvisa

Reparativ rättvisa är ett övergripande begrepp för reaktioner på brott som skiljer sig från det retributiva (straffande). Teorin kring reparativ rättvisa vill ge gärningspersonen och brottsoffret en chans att finna försoning och känslomässigt avslut på brottshändelsen istället för att ge gärningspersonen ett straff som i den traditionella retributiva rättvisan (Brottsförebyggande rådet, 2000). Reparativ rättvisa beskrivs som en process där individer med ett visst intresse kring samma händelse tillsammans hittar en lösning för att hantera konsekvenserna av ett brott (Nilsson, 2007)

Nils Christie som är kriminolog talar om att staten har tagit ifrån individen dess rätt till konflikter i och med att konsekvenser av brott sköts utav staten. Han kallar detta för konfliktstöld. Enligt Christie har två viktiga saker skett i den nuvarande rättsprocessen. Parterna är representerade av någon annan och den ena parten offret är representerad av staten. Offret har därmed blivit utknuffat ur processen och blir på så sätt en förlorare på två

vis. Dels gentemot gärningspersonen och dels för att offret nekas rätten att aktivt delta i rättsprocessen. Offret har därmed förlorat sitt fall till staten (Wahlin, 2005)

Även John Braithwaite är en föregångare som har myntat begreppet ”reintegrative shaming”. Begreppet ställs mot den rättsprocess som utövas av staten och som ofta resulterar i att individen blir stämplad för livet. Denna stämpling anses minska möjligheterna till förändring. Braithwaite menar att det är viktigt för individen att känna skam för det man har gjort. Han menar även att gärningspersonen skall ges möjlighet att ta ansvar för sin handling, kunna be brottsoffret om ursäkt och kompensera både offer och samhälle efter sin brottsliga handling. Detta menar han skulle leda till att gärningspersonen lättare skulle bli återintegrerad i samhället till skillnad mot om individen istället blir stämplad som brottsling (Brottsförebyggande rådet, 1999).

En grundidé inom den reparativa rättvisan är att de personer som berörts av en brotts handling skall vara med och åtgärda den skada som brottet har orsakat. Individen har själv förmågan att reda ut vad som hänt samt hitta lösningar på händelsen. De skall själva komma fram till vad som behövs för att reparera den skada som blivit till följd av händelsen. I den reparativa rättvisan finns professionella exempelvis medlaren till för individerna till skillnad mot i den retributiva rättssystemet. Gemensamt för alla reparativa processer är att tankar och känslor kommuniceras mellan deltagarna. Alla parter måste vara inkluderade och deras behov måste försöka tillgodoses. Processen måste vara uppbyggd så att alla deltagare känner sig fria att berätta allt gällande tankar, känslor och perspektiv kring brotts handling. Respekt är mycket viktigt när det kommer till reparativ rättvisa, alla inblandade parter skall behandlas med respekt oavsett vilken roll man har i processen (Nilsson, 2007).

Reparativ rättvisa är inte från början en teori som sedan utvecklats till praktik utan snarare tvärtom, man har utgått från praktik och sedan har teorier växt fram (Wahlin, 2005). Reparativ rättvisa innefattar därmed såväl teori som praktik och är inriktad mot det framtida beteendet. Det finns heller ingen enhetlig teori kring reparativ rättvisa utan det finns två huvudsakliga sätt att se på det.

Processuppfattning ser reparativ rättvisa som en process och en kontrast till det retributiva rättssystemet. Utifrån detta perspektiv är händelseförloppet en process där alla som berörts av brottet skall vara delaktiga i en diskussion kring vilken skada brottet medfört och hur den skadan kan repareras. Istället för att lämna över ansvaret till staten tar de själva hand om problemet och hittar individuella lösningar på det. Istället för straffa gärningspersonen bör man försöka få honom/henne att se skadan av sitt beteende och stärka banden till samhället. Målet är att gärningspersonen känner ånger och förstår skadan i sitt beteende samt att brottsoffrets känslomässiga sår läks.

Värdeuppfattningens anhängare anser att ovanstående uppfattning missar det viktigaste, nämligen värderingar som vägleder en. De anser också att den retributiva rättssystemet själv orsakar skada genom att bestraffa. Värdeuppfattningen leds av helande, demokrati, socialt stöd, omsorg, kärlek och jämlik kommunikation. Man bör stärka relationen med gärningspersoner och istället för att skrämja dem till bättre beteende bör man få dem att utveckla ett eget samvete. Det är en uppgift som kräver mycket tålamod och man bör hela tiden försöka se likheter hos sig själv och gärningspersonen.

Dessa uppfattningar skiljer sig åt men har en gemensam vision om det goda samhället. Företrädarna för reparativ rättvisa vill behålla kärnan i den nuvarande straffrätten men vill tillämpa en särskild reparativ modell. Till skillnad från nuvarande strafflag riktar den modellen in sig på brottsoffrets skada. Rättssystemets agerande skall ske på uppdrag av offret och inte bara som en reaktion mot gärningspersonen. När gärningspersonen erkänt brottet skall han/hon erbjudas att delta i en process för att reparera skadan (Wahlin, 2005).

Det viktigaste med reparativ rättvisa är just att återställa den skada som skett. Det kan handla om att återställa egendom, trygghet, värdighet eller makt över sin egen situation. Brottsoffret skall återställas känslomässigt och materiellt så att de kan lämna händelsen bakom sig. Gärningspersonen skall återställas genom återintegrering i samhället eftersom de har förstått följderna av sin handling samt tagit ansvar gentemot brottsoffret (Nilsson, 2007).

5. Metod

För att besvara uppsatsens syfte har en kvalitativ metod används. Det på grund av att studien är ute efter att ta reda på bland annat åsikter och kunskap hos intervjupersonerna. Det anses som mest lämpligt att använda en kvalitativ metod i den här studien då den är ute efter mer utförliga beskrivningar och åsikter. Kvalitativ metod försöker att nå kunskap om individens subjektiva upplevelser utifrån intervjupersonens egna ord, uttryck och meningsbeskrivningar. Det betyder alltså att man försöker förstå den andres kognitiva emotionella upplevelsevärld mot bakgrund av intervjupersonens egna ord, beskrivningar och kunskaper (Larsson, 2005).

Den kvalitativa metoden har i studien bestått av öppna intervjuer vilket menas att direkta citat från intervjupersoner har återgets som exempelvis beskriver deras attityder, tankar och kunskaper (Larsson, 2005). Uppsatsen är en kombination av en induktiv och en deduktiv metod. Jag har genom min inläsning på ämnet skaffat mig en viss förförståelse och kunskap vilket har påverkat mig i mitt teoritänk och i mina intervjuer. Jag har dock inte varit helt låst kring denna kunskap, utan nya tankar och teorier har växt fram ur det intervjuarbete som jag genomfört.

5.1 Intervjupersoner

Undersökningens fyra intervjupersoner är inte helt slumpmässigt utvalda utan är utvalda efter yrkesområde och tillgänglighet. Efter inläsning kring ämnet valdes de myndigheter ut som ansågs kunna ge bäst svar på studiens syfte. En första kontakt togs med socialtjänsten där jag genom att förklara mitt ärende blev hänvisad till min första intervjuperson. Vid kontakt med åklagarmyndighetens expedition blev jag hänvisad till min andra intervjuperson som hade huvudansvaret kring det valda ämnet. Genom den första intervjun som var på medlingsverksamheten fick jag förslag på två andra intervjupersoner som skulle passa in i min studie. Mitt urval har därmed delvis skett genom ett snöbollsurval; man får kontakt med en intervjuperson via en person som känner en annan osv. (Larsson, 2005). De intervjupersoner som jag kom i kontakt med genom tips från medlingsverksamheten var dels en polis och dels en butikschef.

5.2 Intervjuer

Det har använts en allmän intervjuguide (Se bilaga 3) i den här studien. Med en allmän intervjuguide menas att det har formulerats ett antal centrala teman som jag har velat ha svar på och som besvarar uppsatsens frågeställningar. Till varje tema har jag formulerat ett antal underfrågor som har ställts i den ordningen det har passat i varje enskild intervjusituation. Ibland har även vissa frågor utelämnats då de ej har varit relevanta för just den specifika intervjun. Intervjuguiderna skiljer sig även något åt beroende på vilken respondent som jag har intervjuat. Intervjuguiden har varit som en komihåg lista för att få svar kring de teman som är kopplade till uppsatsens syfte.

Alla intervjuer förutom en har skett i ett personligt möte. Intervjun med butikchefen skedde via telefon på grund av tidsbrist från butikschefens sida. Varje intervjuperson har mottagit ett brev (Se bilaga 2) innan intervjun ägde rum. Då telefonintervjun skedde med så pass kort varsel fanns ingen möjlighet att överlämna brevet personligen, utan det lästes istället upp i telefon. I brevet presenterade jag mig själv och uppsatsens syfte. Det informerades om att intervjun efter godkännande kommer att spelas in på band och att det finns möjlighet att få en utskrift på sin intervju hemskickad för genomläsning. Brevet informerade även om samtycke, konfidentialitet och hur uppsatsen kommer att publiceras efter examination.

Alla intervjuerna förutom telefonintervjun har bandats med hjälp av en mp4 spelare. Anledningen till att telefonintervjun ej bandats beror på intervjuns korta varsel samt min bristande kunskap i att banda telefonintervjuer. Intervjuerna har direkt efter varje intervjutillfälle skrivits ut, så kallad transkribering. Transkriberingen har skett genom att lyssna på inspelningen via dator och hörlurar för att sedan ordagrant skriva ut det som sagts. Anledning till transkriberingen är huvudsakligen för att underlätta för mig själv i presentationen av resultatet.

5.3 Analys

I analysen behöver man fokusera på några specifika frågeområden eller teman som kan kopplas till studiens syfte och problemställningar. Det går att säga att analysera betyder att skilja något i delar eller element. En relevant kvalitativ analys måste ta sin utgångspunkt i goda beskrivningar kring de teman som är i fokus (Larsson, 2005). I den här undersökningen

är det framför allt de olika frågeställningarna som förväntas bli de teman som kommer att stå i fokus.

När de utskrivna intervjuerna har tolkats har mitt material först strukturerats. Sedan har materialet klarlagts så att det har blivit tillgängligt för analys. Det har gjorts genom att överflödigt material har tagits bort och jag har skiljt på väsentligheter och oväsentligheter. Det finns flera olika analysstrategier och jag har valt att i uppsatsen använda meningskoncentrering. Det syftar till att mer kortfattat uttrycka det intervjupersonerna har sagt. Det handlar alltså om att omformulera längre och utförligare uttalanden till kortare och mer sammanfattande formuleringar. För att öka säkerheten och trovärdigheten i analysen har jag valt att använda mig av teoritriangulering (Larsson, 2005). Det vill säga att det i uppsatsen har använts två olika teoretiska perspektiv vid analysen av dataunderlaget.

5.4 Etik

Etiska avgörande sker inte på något sätt i en särskild del av undersökningen utan aktualiseras under hela forskningsprocessen (Kvale, 1997). I studien har noggranna etiska övervägande gjorts under hela undersökningsprocessen. Innan intervjutillfällena har frågorna noggrant tänkts igenom och jag kan inte se att de frågor som har ställts på något sätt har varit kränkande. Jag har inte varit intresserad av personlig eller känslig information gällande intervjupersonerna utan frågorna har varit mer inriktade på det arbete som de bedriver i sin yrkesroll. Jag har tagit stor hänsyn till det informerade samtycket och konfidentialitets kravet. Alla intervjupersoner är informerade om syftet med studien samt varför de har blivit utvalda att delta. Det har informerats om att deltagandet är frivilligt och att de när som helst utan skäl kan välja att avbryta intervjun. De har även haft möjlighet att välja att inte besvara vissa frågor. Gällande konfidentialitet så är alla intervjupersonerna anonyma. Inga personliga uppgifter kring de intervjuade finns med i uppsatsen. Jag har även valt att göra kommunen som uppsatsen handlar om anonym på grund av konfidentialiteten. Genom att välja att anonymisera kommunens namn försvårar det ytterligare att intervjupersonernas identitet röjs.

Vad gäller konsekvenserna av deltagandet i denna studie så är huvudprincipen att intervjupersonerna ska lida så liten skada som möjligt. Genom övervägande har jag kommit fram till att intervjupersonerna inte torde lida någon skada av att ha varit med i denna studie.

5.5 Validitet och reliabilitet

I en studie är det viktigt att uppnå en så hög validitet och reliabilitet som möjligt. Med validitet menas att man så nära som möjligt lyckas mäta det man avsett att mäta. Med reliabilitet menas att måttet är stabilt och inte störs av variationer i tid, plats och intervjuare (Elofsson, 2005).

Validiteten i en kvalitativ studie är mer kopplad till undersökarens förmåga att analysera sina data än till urvalsstorleken. För att uppnå meningsfulla insikter i studien behöver de öppna intervjufrågorna vara utformade så att de verkligen mäter eller kvalitativt fångar in det som man i studien har för avsikt att fånga in. Vid intervjutillfället gäller det för intervjuaren att ifrågasätta meningen i det som sägs och ständigt kontrollera att den information man fått har uppfattats rätt för att validiteten i intervjun skall bli så hög som möjligt (Larsson, 2005). Vid utformningen av frågorna har jag försökt fånga in alla delarna i frågeställningarna för att kunna besvara uppsatsens syfte så bra som möjligt. Frågorna är väl genomtänkta och har kontrollerats ett antal gånger innan intervjutillfället. Under själva intervjun var jag noga med att kontrollera att jag förstått allt på rätt sätt och ibland ställde jag motfrågor såsom *har jag förstått dig rätt när du berättar följande?* Validitet kan sägas vara kopplad till undersökarens skicklighet. Validitet blir därmed beroende av undersökarens förmåga att kontrollera, ifrågasätta och teoretiskt tolka sina upptäckter (Kvale, 1997). Självklart har jag försökt att kontrollera, ifrågasätta och teoretiskt tolka de upptäckter som gjorts i uppsatsen så bra som möjligt. På grund av den begränsade tiden samt min bristande erfarenhet av forskning så kan vissa saker ha blivit missade eller kunnat göras på ett bättre sätt. Därav har validiteten i den här uppsatsen blivit efter min förmåga.

Reliabilitet är inte något som det på ett enkelt och tydligt sätt går att fastställa i kvalitativ forskning. Det görs ingen direkt mätning utan studien vill främst upptäcka och beskriva ett visst fenomen (Larsson, 2005). Eftersom intervjuerna och analysen är gjorda av mig som person speglar det mitt sätt att ställa frågor och mitt sätt att analysera på. Självklart har jag följt de intervjuguider som jag har konstruerat men troligen hade intervjun sett olika ut beroende på vem som utfört den trots samma intervjuguide. Det går dock att påverka reliabiliteten i utskriften av intervjuerna genom att samma avsnitt skrivs ut av två olika personer eller att samma avsnitt skrivs ut två gånger av samma person (Kvale, 1997). Då jag

är ensam om uppsatsen har det inte funnits möjlighet att intervjuerna blivit utskrivna av mer än en person. På grund av den begränsade tiden har det heller inte funnits möjlighet att skriva ut intervjuerna vid två olika tillfällen. Hade tid funnits hade det dock varit intressant att skriva ut dem två gånger med en tids mellanrum för att se om det blivit någon skillnad i tolkningen. I uppsatsen använder jag mig av även teoritriangulering. Triangulering stärker både validiteten och reliabiliteten i en kvalitativ undersökning eftersom man då belyser och analyserar det aktuella fenomenet ur flera olika aspekter så som exempelvis olika teorier.

6. Presentation av resultat

I följande avsnitt kommer resultaten av studien att presenteras. Resultaten är strukturerade utifrån valda teman som återkommer ifrån presentationen av tidigare forskning. All information i detta avsnitt kommer från studiens respondenter om inget annat anges.

Respondenterna kommer att vara namngivna efter sin yrkesroll för att det tydligt skall framgå från vilken respondent informationen kommer. De kommer vara namngivna på följande sätt:

Respondent från medlingsverksamheten: Medlaren

Respondent från butik, det vill säga ett brottsoffer: Butikschefen

Respondent från polismyndigheten: Polis mannen

Respondent från åklagarmyndigheten: Åklagaren

6.1 Medlingsverksamhetens arbete kring medling

Respondenten från medlingsverksamheten arbetade som ungdomssekreterare och var utbildad medlare.

Medling vid brott är inte myndighetsutövning och ligger inte alltid inom socialtjänstens verksamhet som den gör i den här kommunen. Kommunens medlingsverksamhet startade 2005 med ett ekonomiskt startbidrag från brottsförebyggande rådet. Det har varit väldigt viktigt för kommunen med medling och verksamheten startades upp tidigt. I och med att kommunen har haft en aktiv samordnare så har kommunen även kommit långt i sitt arbete med medling. Under 2008 hade kommunen avtal med sju kommuner i närområdet om att samordna medlingen i området. Alla ärenden gick då till samordnaren i studiens valda kommun som i sin tur har fördelat dem till lämpliga medlare i kommunerna. I dessa sju kommuner fanns cirka tio medlare. Anledningen till att flera kommuner har varit knutna till studiens kommun beror på att de andra kommunerna varit för små för att budgeten skulle täcka en egen medlingsverksamhet. Varje kommun får ett visst belopp till medlingsverksamheten och det är cirka tre kronor per invånare. Under 2009 togs samarbetet bort och idag är kommunens medlingsverksamhet fristående. Verksamheten tar därmed enbart ärenden från sin egen kommun. Kommunen har för tillfället två kvinnliga medlare varav en är samordnare för kommunen. Det finns även en manlig lekmanna medlare.

Under 2008 kom 64 ärenden in till kommunen. Det vanligaste var att ärendena handlade om skadegörelse och misshandel tätt följt utav snatteri. Medlingsverksamheten får till största del sina ärenden från polisen men även en del ärenden kommer från socialtjänsten.

Medlingsverksamheten får en blankett från polisen faxad till sig ifall en ungdom är positiv till att bli kontaktad av medlingsverksamheten. Medlingsverksamheten skickar då ut ett brev till den unge och är han/hon under 18 år får även vårdnadshavarna ett brev. De erbjuds att tillsammans komma till verksamheten på ett informationsmöte, ett så kallat förmöte. På förmötet berättar de om syftet med medling och vad medling går ut på.

”Vi berättar om vad vi gör, att vi jobbar så att säga inte bundet till varken brottsoffer eller gärningsman...”

Sekretess råder i verksamheten och de för inga journaler. De är noga med att det skall finnas en uppriktig mening hos den unge med att träffas i medling så att det inte finns någon risk för ytterligare kränkning för brottsoffret. Om gärningspersonen tackar ja så skickas ett brev ut till brottsoffret som erbjuds att komma på ett förmöte. Där får han/hon exakt samma information som gärningspersonen fått.

”Ibland kan man få tillåtelse att tala om att gärningsmannen vill be om ursäkt, annars tycker man att det ska sparas till deras samtal men om de är väldigt osäkra och så, så kan det vara tryggt för dem att veta”

Om brottsoffret tackar nej måste medlingsverksamheten meddela detta till gärningspersonen och tackar han/hon ja så kan de genomföra en medling. Om en medling skall ske innan rättegång måste medlingsverksamheten kontakta åklagare och få godkänt från dem först. Sker medlingen efter rättegången behöver de inte kontakta åklagaren alls.

6.2 Medverkande i medling

Medlaren menar att åldern på gärningspersonerna varierar men den vanligaste åldern ligger på 16 och 17 år. Vad det gäller gärningspersoner som är intresserade av medling är det ingen större skillnad i antal mellan pojkar och flickor. De vanligaste brottstyperna är snatteri och misshandel. Under den senaste tiden har det varit mycket misshandelsärenden bland tjejer. En skillnad som medlaren kan se är att killarna oftare hamnar i bråk spontant ute i centrum medan det ligger mer bakom tjejernas misshandel. Bland tjejerna brukar det vara mycket

snack på skolan, på Internet och via sms innan de väl drabbas samman. Snatterier är lika vanligt bland killar och tjejer och det stjäls oerhört mycket både i själva centrum och i köpcentren.

Polismannen menar att det kan se futtigt ut om man jämför antalet anmälningar som kommer in med antalet medlingar. Detta beror på att många faller bort på vägen. För att en medling ska komma till stånd krävs ett erkänt brott vilket många inte är. Många förundersökningar läggs dessutom ner och ibland vill inte brottsoffret vara med på medling.

Medlingsverksamheten har verkligen engagerat sig i att få med olika butiker i medlingsmöten. De har gått runt i butikerna och informerat om verksamheten och dess syfte. Butikerna har varit villiga till att delta i medlingar och medlingsverksamheten är väldigt nöjda med butikschefernas engagemang och inställning till ungdomarna. I kommunen har medlingsverksamheten utformat en blankett kallad ångerblankett som är inriktad på snatterier. Blanketten är till för gärningspersoner som snattat för mindre summor eller på flera olika ställen. Den är även till för butiker som är små och som inte har så många anställda. Gärningspersonen kommer som vanligt till ett förmöte, men medlarna är sedan inte med i den så kallade medlingen. Gärningspersonen får istället fylla i en blankett där de erkänner vad de snattat och får med egna ord beskriva händelsen. Sedan ringer medlaren till butiken och berättar att det kommer en ungdom dit tillsammans med sin förälder. Ungdomen har då med sig sin ångerblankett som butiken får läsa igenom och tillsammans med ungdomen har de en diskussion. Sedan är det butikens tur att skriva på om man uppskattar besöket och att man godtar ursäkten. På blanketten kan butiken välja mellan två rutor där ena alternativet är att man godtar ursäkten och att gärningspersonen är välkommen in i butiken igen. Andra alternativet är att man godtar ursäkten men gärningspersonen är inte välkommen in i butiken förrän ett angivet datum. Efter att blanketten är underskriven går gärningspersonen tillbaka till medlingsverksamheten för ett uppföljningsmöte. Verksamheten tycker att detta är ett bra sätt då det finns många butiker som inte har möjlighet att komma ifrån för ett medlingsmöte. Medlingsverksamheten gör då hellre på detta sätt än att de låter allting rinna ut i sanden.

Då medlingsverksamheten arbetar relativt hårt med att få med butiker på medling samtidigt som snatterier är en vanlig brottstyp har en butikschef valts som respondent. Det för att

undersöka deras syn på medling och jämföra det med tidigare forskning. Enligt butikschefen så har butiken medverkat i medling en gång. Butiken har ställt upp helt frivilligt och har inte känt sig påtvingade eller övertalade av medlingsverksamheten. Anledningen till att butiken ställde upp var för att kunna medverka till att samhället blir bättre och för att respondenten värnar om sin butik. Butikschefen anser att det är viktigt att medvetandegöra hur mycket pengar som faktiskt försvinner varje år på grund av snatteri. Många ungdomar förstår inte hur mycket det handlar om och tycker att det inte spelar någon roll om man bara tar någon enstaka sak. Butikschefen menar att det gäller att få dem att förstå vidden av problemet.

Butikschefen ser medling som en positiv sak för gärningspersonen i det här fallet.

Butikschefen känner inte att man som brottsoffer får ut speciellt mycket av det utan det är mer för att gärningspersonen skall få förståelse av hur det faktiskt påverkar butiken. Vad gäller ångerblanketten är det inget butikschefen känner till. Åsikten om den är att det kan vara bra men samtidigt går arbetet i en butik ut på att driva en butik och inte att jaga eller ta hand om tjuvar. Medling ses som en bra sak om man har möjlighet men det finns inte hur mycket tid som helst.

För att minska snatterier tycker butikschefen att det är viktigare med ett mer kännbart straff. De som snattat borde få betala tillbaka eller jobba igen värdet på det som de har snattat. Butikschefen menar att det idag är alldeles för dåliga straff för snatteri och för att ungdomar skall lära sig måste det få kännas av att de gjort fel.

6.3 Avtal

Medlingsverksamheten sluter inte ofta ekonomiska avtal och i de fall det händer handlar det inte om några högre summor. Anledningen till det är att de vill överlåta det till rättegången där alla parter blir representerade av någon som kan föra deras talan. Däremot sluter de andra avtal såsom att man kan hjälpa till att städa efter en skadegörelse exempelvis. Även muntliga avtal som bland annat kan handla om hur man skall agera ifall gärningsperson och brottsoffer ses i framtiden.

Åklagaren tycker att avtal som kan slutas i medling är bra, speciellt i de fall där det blir åtalsunderlåtelse för gärningspersonen. Vid en åtalsunderlåtelse kan ingen hänsyn tas till

skadestånd från åklagarens sida och då är det bara bra att det kan göras upp i en medlingssituation. Sedan finns det andra avtal så som beteendevtal som åklagarna inte har någon möjlighet att påverka i sitt yrke vilket också kan göras i medlingssituationer och även det är positivt. Ramarna för avtal är mycket vidare för medlingsverksamheten än för åklagarna vilket ses som bra.

6.4 Polisens arbete kring medling

Den respondent som blivit intervjuad från polisen arbetar som befäl för ett antal poliser som arbetar med ungdomsbrott i den valda kommunen samt ett flertal kommuner i närområdet.

Polismannen går igenom alla anmälningar mot ungdomar som kommer in och delar ut dem på sina poliser. När en anmälan kommer in spelar åldern på den misstänkte stor roll. Är han/hon under 12 år gör polisen i regel ingenting, är han/hon mellan 12 och 15 håller de i regel inget förhör och är han/hon under 18 år skall ärendet behandlas skyndsamt. Om ungdomen är under 18 år rapporteras alltid till socialtjänst samt vårdnadshavare. Polisen som får ett ärende tilldelat till sig har sedan till uppgift att genomföra en utredning och det är där frågan om medling kommer in. Polismannen som är befäl läser igenom alla färdiga ungdomsutredningar och har därmed även ett ansvar i att kontrollera så att frågan om medling är med.

Polisen gör normalt så att de utreder ett brott och i slutet på brottsutredningen ställer de frågan, såvida gärningspersonen erkänt brottet, är det okej om medlingsverksamheten kontaktar dig? Svaret skrivs sedan ner i förundersökningsprotokollet, den produkt som polisen skickar vidare till åklagaren. Är personen intresserad av medling skickar polisen dessutom en blankett till medlingsverksamheten.

Polismannen i den här kommunen har utformat en speciell rutinlapp för medlingsfrågan som de poliserna som skall ställa frågan har som stöd. Där står bland annat att alla som erkänt brott mellan 12 och 21 år skall tillfrågas och att de skall informera kring vad medling är. Det står även att det är viktigt att poliserna inte försöker övertala gärningspersonen att delta i medling.

Polisen har även en broschyr som handlar om medling. Det finns dock ingen rutin kring att den ska delas ut till gärningspersonen varje gång. Det är upp till varje handläggare att informera om medling och på vilket sätt är fritt.

Polismannen är väldigt positiv till medling och menar att det är brottsförebyggande åtgärd som till skillnad från många andra sådana åtgärder inte ligger på deras ansvar.

”det fina i kråksången är att vi lägger ner bara jättelite tid på detta och sen är det upp till kommunen och de medlare som är anställda av kommunen att sköta medlingen så för oss är det jättebra”

Polismannen tror att det är en process för varje polis som gör utredningar att komma ihåg att fråga angående medling. Det tar lång tid innan en ny rutin sätter sig ordentligt. I en polisutredning är det många saker som man skall tänka på, att utreda brott, få fram vittnen, eventuell ersättning för skada och sen tillsist medlingen. Det är då lätt att glömma bort medlingen eftersom det inte är huvudsyftet med utredningen. Dock tycker polismannen att man är duktiga i kommunen och anser att det fungerar väldigt bra. Polismannen påpekar även att det är viktigt att den som är befäl också har medlingsfrågan i huvudet då man granskar alla utredningar.

”om de har erkänt och är i den här åldersgruppen så då frågar vi nog i säg jag skulle ha sagt 99 % av fallen men säg 95 % av fallen, jag kan tänka mig att det missas någon gång fortfarande”

Anledningen till att de är så pass duktiga på att fråga angående medling säger polismannen beror på att medlingsverksamheten har varit aktiva med att komma till polisen och berätta och engagera dem. Polismannen berömmar den samordnare som dragit igång medlingsverksamheten i kommunen och säger att det är mycket tack vare den personen som polisen i kommunen är så pass duktiga på att ställa frågan som de är.

”även om det finns en lag så hänger det lite på enskilt intresse hos olika personer och det tror jag gör att det fungerar rätt bra här i kommunen”

Polismannen menar också att det även är upp till polisen att göra reklam för medling då det är en bra metod både för den som har gjort brottet och för den som råkat ut för det samtidigt som det är en brottsförebyggande åtgärd.

”har man då en polis som ställer frågan, det där med medling är väl inget du är intresserad av, hur positivt blir det då va?”

Polismannen menar att polisen inte har något större behov av att följa upp ungdomarna efter att de har skickat iväg utredningarna. Medlingsverksamheten kan ligga på dem och fråga om de inte är intresserade av att veta hur det har gått men enligt polismannen ligger det inte i deras intresse. De gör sin uppgift och sen är det nästa utredning som står på tur.

6.5 Åklagarens arbete kring medling

Den respondent som blivit intervjuad från åklagarna arbetar som samordnare för ungdomsåklagarna.

Åklagarna bedriver förundersökning tillsammans med polisen. Medlingsverksamheten kontaktar ofta åklagarna och frågar om det är ok om de genomför medling innan rättegång. I vissa fall kan det vara bra att medling sker innan rättegång och i vissa fall är det olämpligt. Anledningen till att åklagarna säger nej till medling innan rättegång kan bero på att det kan finnas mycket känslor med i brottet som kan röras upp vid en medling. En medling kan leda till ytterligare kränkning om den inte går som man önskar och då blir det svårt när de dessutom ska in på en rättegång också. Då anses det vara lättare eller mer lämpligt att personerna får höras i tingsrätt först opåverkade av varandra. Åklagaren menar också att brottsoffer och gärningsperson inte ska kunna prata sig samman innan rättegång för då kan det hända att händelsen tonas ner. Medling kan låsa upp knutar och underlätta men risken är då att man tonar ner händelsen under själva rättegången.

Under vissa förutsättningar kan åtal efterges, så kallad åtalsunderlåtelse (Jareborg & Zila, 2000). Vid en åtalsunderlåtelse kan medling ändå ske. Ofta kan åklagarna beakta medling som ett skäl eller delskäl för att besluta om åtalsunderlåtelse. Om den unge är villig att medla tar åklagarna hänsyn till det vid beslut om åtalsunderlåtelse. Det är då den unges vilja att delta

som spelar roll och inte ifall själva medlingen blir av eller inte. Åklagarna behöver alltså ingen återrapportering om medlingen genomförts eller ej utan det är själva viljan som beaktas. Åklagaren anser att systemet kring medling är bra som det är idag och anser inte att medling borde utvecklas till ett straff.

”det förlorar sitt syfte som läkande del i processen om det samtidigt skall vara straffande, jag tycker att det straffande eller det repressiva får staten stå för som i en rättsstat och att medlingen får vara ett komplement eller en del till detta”

6.6 Samarbete

Samtliga respondenter anser att samarbetat fungerar väl. Medlingsverksamheten är dock speciellt nöjda med polisens arbete kring medling. Medlingsverksamheten har märkt att åklagarna arbetar på ett annat sätt och att de har ett annat mål än vad medlingsverksamheten har. Medlaren menar att åklagarnas mål är att fälla den misstänkte så att deras process är helt annorlunda mot medlingsverksamhetens. Medlingsverksamheten vill att man skall kunna sitta och ha ett möte mellan människor och det är inte åklagarnas uppgift.

Åklagaren menar att kommunen ligger bra till gällande samarbete jämfört med många andra kommuner i närområdet. Åklagaren är själv samordnare i den grupp som träffas i kommunen. De träffas i snitt en gång i månaden och det finns företrädare från socialtjänst, polis, domstol samt medlingen. Tanken är även att kriminalvården skall bjudas in då medling numera är för dem upp till 21 år. För tillfället har den förre företrädaren för medling slutat så just nu sitter det ingen med i gruppen från den verksamheten. Det arbetas dock på att få fram någon så snart som möjligt då medling är ett av ämnena som diskuteras. Åklagaren tycker att samarbetet fungerar bra när det fungerar. Åklagaren menar att det är upp till varje person som deltar i mötet att kontinuerligt uppdatera sin egen organisation för att informationen skall nå ut till alla berörda.

Medlaren anser att samarbetet inte kan bli så mycket bättre just nu. Istället är tron att ju mer forskning och dialog det kommer kring medling desto mer kommer de olika myndigheterna ta till sig detta och arbeta kring det. Det är det som kommer att utveckla medlingen i framtiden.

7. Analys med tidigare forskning

I följande avsnitt kommer resultatet att analyseras med tidigare forskning. Analysen bygger helt på mina egna reflektioner kring resultat samt tidigare forskning. All information i analysen kommer från uppsatsens tidigare avsnitt och inget nytt material kommer att presenteras.

7.1 Medlingsverksamhetens arbete kring medling

Det som tydligt framkommit är att kommunens arbete kring medling till stor del stämmer överrens med det som Brå har kommit fram till är ett lämpligt sätt att arbeta kring medling med anledning av brott.

Medlingsverksamheten ligger i den här kommunen under socialtjänsten vilket den inte gör i alla kommuner. Brå har dock kommit fram till att det är mest lämpligt att organisera medlingsverksamheten inom kommunens socialtjänst. Enligt Brå ligger ibland medling på en socialsekreterartjänst vilket gör att medlingen kan hamna i skymundan både vad gäller tid och resurser. I denna kommun har medlingen däremot en helt egen verksamhet med flera anställda samt en samordnare som enbart arbetar med medling. Det betyder att kommunen har satsat ordentligt på medling och att kommunen ligger bra till gällande detta. Det finns både gott om tid och resurser att lägga på arbete omkring och med medling.

Enligt Brå kan det vara bra att flera småkommuner organiserar medlingsverksamheten tillsammans då det dels kan vara svårt att få ett tillfredsställande antal medlingar genomförda och dels för att få en tillräcklig ekonomi. Den valda kommunen har tidigare varit samordnare för ett antal småkommuner runtomkring och kommunerna har därför följt Brås rekommendationer. Från 2009 har detta upphört och kommunen driver nu medlingsverksamheten på egen hand inom sin kommun. Varför detta har skett är oklart och för den valda kommunen har det säkerligen ingen betydelse. Det är en så pass stor kommun så de klarar av att bedriva en medlingsverksamhet på egen hand. Dock kan det vara negativt för småkommunerna runt omkring som säkerligen inte kan bedriva en lika tillfredsställande medlingsverksamhet på egen hand. Det finns säkert en bra anledning till den här omstruktureringen, om inte vore det bästa ändå att slå ihop kommunernas verksamheter igen

för att så många ungdomar som möjligt skall få tillgång till en så tillfredsställande medling som möjligt.

Kommunen har valt att använda sig både av professionella och lekmanna medlare. Enligt Brå är det upp till varje kommun att själv välja hur man vill organisera det angående medlare. Det finns dock fördelar med både lekmanna och professionella medlare. Fördelen med professionella medlare är att de ofta har utbildning som gör att de är vana vid att möta människor med en problematisk livssituation. Fördelen med lekmanamedlare är att man lättare kan matcha personligheter och egenskaper med medlingsparterna. I kommunen har de en lekmanamedlare som är en man vilket jag ser som en fördel. I vissa fall kan det säkerligen underlätta om det är en manlig medlare istället för en kvinnlig. För många killar kan det vara lättare att identifiera sig med en man och på så sätt kan det vara enklare att samtala och föra en diskussion med en man. Därför ser jag det som positivt att kommunen har både professionella och lekmanna medlare att välja på.

7.2 Medverkande i medling

Vad gäller brottstyper och deltagare i medling hos den här kommunen så stämmer det väl överrens med Brås undersökningar. Vanliga brott är misshandel och snatteri. Åldern på gärningspersonerna ligger på 16-17 år vilket är marginellt högre än Brås undersökningsmedelålder på 15 år. Polisen i kommunen menar dock att det kan se futtigt ut med antalet medlingsärenden i jämförelse med hur många anmälningar som kommer in. Dock måste man tänka på att brottet måste vara erkänt för att kunna medlas vilket det i många fall inte är. Därför borde det istället finnas en jämförelse mellan hur många erkända brott det finns och hur många av dem som går till medling. Samtidigt måste även brottsoffrets vilja beaktas och i många fall faller medlingen på det. Så det är också någonting man måste ha i åtanke när man tittar på antalet fall som leder till medling.

Kommunen har arbetat hårt med just snatteriärenden och har försökt engagera så många butiker som möjligt till att vilja delta i medling. Det går emot Brås åsikter angående medling vid snatterier. Brå menar att de råder vissa tvivel om att medling med en icke privatperson verkligen är medling i dess rätta bemärkelser. Enligt Brå finns det många butikschefer som anser att medlingen i dessa fall enbart är till för gärningspersonen. Brottsoffret, i det här fallet

butikschefen, har oftast inte blivit personligt kränkt och behöver inte medlingen för att bearbeta händelsen. Brås åsikt stämmer väl överrens med den information som butikschefen i den här uppsatsen gav. Butikschefen menar att man som brottsoffer i det här fallet inte får ut speciellt mycket av medlingen utan att man gör det för gärningspersonens skull. Butikschefen ser medling som en positiv sak för gärningspersonen. Anledningen till att butikschefen ställde upp på medling var för att medvetandegöra hur mycket snatterier faktiskt kostar butiken och för att få ungdomen att förstå vidden av problemet.

Det här stämmer väl överrens med Brås åsikter att brottsoffret inte känt sig personligen kränkt och behöver inte medlingen för att bearbeta händelsen. Dock får brottsoffret ut något av medlingen i och med att de ges möjlighet att berätta hur snatteri påverkar butiken mer än vad ungdomen tror. Dock ställer brottsoffret upp på medling för gärningspersonens skull och det är inte syftet med medling. Trots detta arbetar kommunen hårt på att ungdomar ska medla med butiker vid snatterier. Medlingsverksamheten har till och med utformat en så kallad ångerblankett som skall användas vid tillfällen där butikerna inte har möjlighet att ställa upp i medling. I detta fall kan det tyckas att medlingsverksamheten arbetar mer för gärningspersonen än för brottsoffret. Medlingsverksamheten vill verkligen ge gärningspersonen möjlighet att be om ursäkt och gör mycket för att få till stånd en alternativ medling. Gärningspersonen får själv gå till butiken och be om ursäkt vilket kan vara väldigt bra för gärningspersonen. Brottsoffret det vill säga butiken har där emot väldigt liten möjlighet att tacka nej till medling. Många butikägare kan eventuellt känna sig tvingade att ta emot en ungdom i sin butik då det är svårt att säga nej eller motivera ett nej när det sker på det här viset. Ser man krasst på det kan det tyckas att butikerna blir påtvingade gärningspersonen vilket inte är bra.

7.3 Avtal

Medlingsverksamheten i kommunen väljer att inte sluta ekonomiska avtal och i de fall det händer handlar det aldrig om stora summor. Anledningen är att man hellre överlämnar detta till rättegången så att allt ska gå rätt till. Åsikten är att det är ett bra sätt då både gärningsperson och brottsoffer har någon som för deras talan i rättegången. Dock är min åsikt att man bör sluta andra avtal i medlingssituationer så mycket som det är möjligt. Beteendeavtal anser jag vara extra viktigt då man i kommunen med all säkerhet kommer

träffa varandra igen. Även åklagaren anser att det är bra med avtal i medlingssituationer speciellt eftersom deras ramar är betydligt vidare än åklagarnas egna. Min åsikt är att när det är fritt fram att sluta avtal och om både parterna är med på det så borde det ske i de allra flesta fallen om det inte anses som direkt olämpligt.

7.4 Polisens arbete kring medling

Polisens arbete kring medling är inte speciellt omfattande men väldigt viktigt. Det är polisen som ser till att fråga angående medling och sker inte detta får medlingsverksamheten inte tillräckligt med ärenden. Enligt Brå är polisens engagemang och kvalitet i sitt arbete kring medling en förutsättning för medlingsverksamhetens arbete. Det som har överraskat mest i den här studien är polisens arbete kring medling. Polismannen var väldigt engagerad i frågan och hade lagt ner mycket på att få det att fungera så tillfredsställande som möjligt.

Polismannen hade utformat en speciell rutinlapp angående medling som varje polis som arbetade kring ungdomsutredningar skulle följa. Det visar på att de verkligen tog medlingsfrågan på allvar samt att de så långt som det var möjligt försökt komma ihåg att fråga. Polismannen menade att de kom ihåg att fråga, lågt räknat, i 95 % av fallen vilket är en positiv siffra. Polismannen var även väldigt positiv till medling och menade på att det var en brottsförebyggande åtgärd. Detta trots att det inte finns någon enhetlig forskning på detta om man skall hänvisa till den internationella tidigare forskningen.

7.5 Åklagarnas arbete kring medling

Vad gäller åklagarna så är deras arbete kring medling inte särskilt stort. De tar i vissa fall hänsyn till om medling har skett och beslutar om det är lämpligt med medling innan rättegång. Enligt Brå uppfattar åklagarna inte bestämmelserna som tillräckliga för att de skall ta initiativ till medling. Att åklagarna skulle kunna ta initiativ till medling var något som inte fanns i mitt medvetande och åklagarrespondenten nämnde inte detta överhuvudtaget. På frågan om hur de arbetade kring medling, var inte detta något som togs upp vilket visar på att det inte arbetar kring medling på det viset.

7.6 Samarbete

Vad gäller samarbetet anser Brå att det är en förutsättning för att medlingsverksamheten skall fungera. Speciellt åklagare och polis är två viktiga samarbetspartners. För att samarbetet skall

fungera bör det finnas en grupp med representanter från de olika myndigheterna som samverkar. Medlingsverksamheten bör även ha ett ansvar för att driva medlingsfrågan framåt och bör därför kommunicera mycket med samarbetsparterna. Det är även viktigt att det finns gemensamma rutiner för att verksamheten skall fungera så bra som möjligt.

Vad gäller samarbetet i den här kommunen verkar det fungera tillfredsställande. Alla tre respondenter är nöjda med hur samarbetet ser ut. Medlaren är särskilt nöjd med samarbetet med polisen. Även polismannen är mycket nöjd med medlingsverksamheten och menar att anledningen till att de är så pass duktiga på att ställa frågan angående medling beror på att medlingsverksamheten varit så pass aktiva. Polismannen menar att medlingsverksamheten har engagerat dem och gjort så att de är måna om att fråga angående medling. Det visar ju på att det är viktigt att medlingsverksamheten själv gör reklam för sin verksamhet för att det ska fungera. Det är viktigt att inte tro att en så pass ny verksamhet som medling skall fungera utav sig själv. Det krävs helt klart arbete bakom att dra igång en verksamhet där olika myndigheter skall vara inblandade.

Kommunen har en grupp som träffas med representanter från olika myndigheter. Åklagaren som är samordnare för den här gruppen menar att detta fungerar bra. I nuläget finns dock ingen representant från medlingsverksamheten vilket jag anser är beklagligt. Det är av yttersta vikt att de får fram en representant från den verksamheten så snart som möjligt då det annars inte går att diskutera kring medlingsfrågan i gruppen. Då medling är ett relativt nytt fenomen som behöver all uppmärksamhet den kan få för att fungera så bra som möjligt så är det självklart att det måste finnas en representant med ifrån den verksamheten. Om det som nu inte finns någon representant hamnar medlingen i skymundan och det finns ingen som för dess talan inför de andra.

Angående gemensamma rutiner så är det ingenting som har kommit fram i studien så det kan antas att det saknas. Kommunen borde därför arbeta fram gemensamma rutiner så att medlingen blir ett vardagligt inslag i allas arbete. Dessa rutiner borde arbetas fram i de gemensamma mötena så att alla har möjlighet att påverka. Självklart måste det då finnas en representant med i mötena från medlingsverksamheten. Gemensamma rutiner är helt klart något som kommunen måste arbeta kring så att arbetet med medling blir enhetligt.

Medlaren anser att samarbetet fungerar så pass bra som det kan göra i nuläget. Tron ligger istället på att ju mer forskning och dialog det kommer kring medling desto mer kommer olika myndigheter att ta till sig medlingen. Därför är det viktigt att, som Sherman och Strang menar, forska vidare kring medlingens effekter. Speciellt viktigt är det att forska vidare kring medlingens effekter på återfall i brott då det ses som en viktig del av medlingen. Självklart är effekterna för brottsoffret också viktiga, men att komma fram till att medling har god effekt gällande återfall skulle antagligen leda till att den fick en betydligt större plats i rättsprocessen.

8. Teorianalys

I följande avsnitt kommer resultatet att analyseras med uppsatsens valda teorier det vill säga straffteorin samt teorin om reparativ rättvisa. Analysen bygger helt på mina egna reflektioner kring resultat och teori. All information kommer från uppsatsens tidigare avsnitt och inget nytt material kommer att presenteras.

Enligt Brå är bristen på en gemensam syn och målsättning något som motverkar ett effektivt arbete kring medling. Bristen på en gemensam syn beror ofta på att de olika myndigheterna har olika verksamhetsmål. Det är något som tydligt har avspeglats i de intervjuer som är utförda. Medlingsverksamheten har en syn och målsättning med ungdomarna medan åklagare, polis och även butikschefen har en annan syn. Dessa olika syner och målsättningar går även att relatera kring de för uppsatsen valda teorierna. Det går helt klart att se en åtskillnad mellan vilken av teorierna de olika respondenterna arbetar efter. Medlingsverksamheten har en syn och målsättning som speglar den reparativa rättvisan. Resterande av respondenternas syn och målsättning representerar straffteorin.

Medlaren menar just detta när det uttrycks att åklagaren arbetar på ett annat sätt och har ett annat mål än vad medlingsverksamheten har. Åklagarens mål är att fälla den enskilde och få till ett straff medan medlingsverksamheten vill att man skall kunna sitta och ha ett möte mellan människor. Det stämmer väl överrens med den reparativa teorin som har en grundidé om att personer som berörts av en brotts handling skall vara med och åtgärda den skada som brottet har orsakat. Individer har själv förmågan att reda ut vad som hänt samt hitta lösningar på det. Medling är ju precis vad den reparativa rättvisan handlar om och för medlingsverksamheten är medling ett mål för dem och något de kämpar för ska komma till stånd så ofta som möjligt.

Medlingsverksamheten arbetar verkligen med ett reparativt synsätt där det viktigaste är att gärningsperson och brottsoffer finner en försoning och känslomässigt avslut på händelsen. Kommunen arbetar hårt med alla ärenden och även med snatterifall trots att brottsoffret inte är en privatperson. Det kan ses som att medlingsverksamheten verkligen vill att gärningspersonen skall ta ansvar för sin handling och hantera konsekvenserna av ett brott. Den så kallade ångerblanketten är ett bevis på detta eftersom jag kan tycka att den mest är till

för gärningspersonen. Medlingsverksamheten vill verkligen att gärningspersonen skall be om ursäkt för sitt snatteri och verksamheten gör mycket för att det skall kunna utföras. Om gärningspersonen vill be om ursäkt så underlättar den här blanketten mycket för dem i de fall där butiken inte har möjlighet att delta i en vanlig medling. Medlingsverksamheten menar att de hellre gör på det sättet än att låter allting rinna ut i sanden. För medlingsverksamheten är inte straffet det viktigaste utan att gärningspersonen ångrar sig och vill ställa allt till rätta. Det påvisar att medlingsverksamheten verkligen tror på reparativ rättvisa som teori. De gör allt för att gärningspersonen och brottsoffret skall komma överrens och nå någon form av försoning vilket reparativ rättvis står för.

Polis, åklagare och butikschefen står däremot mer för straffteorin där det viktigaste är att ett straff utmäts för gärningspersonen. Brottet betraktas främst som ett angrepp mot staten och de inblandade ges en mindre roll. Skulden skall bevisas och straff skall utmätas efter rådande påföljdsbestämmelser.

Polismannen menar att de inte är intresserade av att följa upp ungdomarna efter att de gjort sin utredning. För dem är det viktigaste att göra en bra utredning och se till att så mycket bevis som möjligt kommer fram. Själva resultatet av medlingen ligger inte i deras intresse. Detta kan tolkas som att polisens huvudsakliga syfte är att skaffa fram bevis mot gärningspersonen som leder till att han/hon senare bli fälld i en rättegång. Deras huvudsakliga syfte är alltså att gärningspersonen skall få ett straff och de bryr sig inte om hur gärningspersonen skulle kunna påverkas genom en medling. För dem är straffet det viktiga och de representerar därmed straffteorin.

Efter studien har det framkommit att åklagarna står för straffteorin allra mest och det anser jag speglas tydligt i min åklagarrespondents svar. Även medlaren menar att åklagarna enbart är ute efter att få till ett straff för gärningspersonen. De är inte alls ute efter en diskussion mellan brottsoffer och gärningsperson. Enligt mig är det snarare tvärtom vilket speglas i anledningen till att åklagarna säger nej till medling innan rättegång. Min åklagare menade att det inte är bra ifall brottsoffer och gärningsperson möts innan rättegång då det ibland kan lösa upp knutar och göra så att händelsen tonas ner i rätten. Jag kan ha viss förståelse för det då det ligger en hel del arbete bakom ett åtal och en rättegång men samtidigt förstår jag det inte alls.

Utifrån straffteorin som åklagaren bevisligen arbetar efter stämmer det helt klart.

Gärningsperson och brottsoffer skall inte föra någon dialog med varandra utan processen skall skötas genom ombud. Det viktigaste är att straff utmåts för att avskräcka individen och andra individer i samhället att begå brott. Dock anser jag att det är viktigare att brottsoffer och gärningsperson får en möjlighet att samtala och när det är möjligt kunna förlåta och gå vidare. Jag anser själv att det är mycket bättre och viktigare att brottsoffer och gärningsperson kan träffas och att knutar kan lösas upp. Det får då ske till kostnad för att händelsen tonas ner i en rättegång. Om det nu skulle hända att ett brottsoffer och en gärningsperson möts i medling och kommer så pass bra överrens att händelsen tonas ner i en rättegång så må det vara hänt. Jag anser att den reparatoriska rättvisan som handlar om att återställa skada, så som trygghet och värdighet för brottsoffret samtidigt som gärningspersonen tar ansvar gentemot händelsen är att komma bra mycket längre än att utmäta ett straff som staten har bestämt.

Enligt åklagaren är det istället viktigare att en rättegång sker på rätt sätt än att gärningsperson och brottsoffer skulle råka komma överrens och tona ner händelsen. Jag kan där hålla med Nils Christie som menar att offret har knuffats ur rättsprocessen och förlorat sitt fall till staten. Vad offret anser och vad som är offrets bästa faller här ur processen, det viktigaste är att gärningspersonen får sitt straff.

Åklagaren anser inte att medling skall vara ett straff utan att det ska vara ett komplement till nuvarande påföljder. Jag håller med om att man inte skall kunna dömas till medling då det förlorar sitt syfte med frivillighet. Dock anser jag att medlingen i vissa fall skulle räcka som straff. Med det menas att om en ungdom var villig att delta i en medling så skulle han/hon dömas till det om man ansåg att viljan var berättigad. Dock anser åklagaren att straffandet skall staten stå för som i en rättsstat och medling skall vara ett komplement. Återigen kommer straffteorin in i bilden, då straff där ses som ett lidande som tillfogas en person av staten.

Vad gäller butikschefen som var brottsoffer i en medling så var åsikten ungefär densamma som för åklagare och polis. Butikschefen ansåg att medling var en bra sak men att det inte var det som skulle till för att minska på snatterierna. Butikschefen ansåg istället att det var strängare straff som var lösningen. Dem som snattat borde få betala tillbaka och ungdomar borde få känna av att det gjorts fel. Butikschefen var helt inne på straffteorin där det viktiga var

allmän- och individualprevention. Det gällde att avskräcka andra ungdomar från att begå snatterier genom att sätta högre straff för dem som åkte fast. Vad gäller individualpreventionen så gällde det att avskräcka varje individ att begå nya snatterier genom att ha ett kännbart straff. Att få gärningspersonen att förstå skadan som han/hon hade gjort såkallad reparativ rättvisa var inget butikschefen i huvudsak trodde på. Det kan påvisa att medlingar är lämpligare med privatpersoner som offer då båda parterna får ut något av själva medlingen. Det kan även anses som enklare för gärningspersonen att ta ansvar för sin handling gentemot en privatperson än emot en butik.

Att medlingsverksamheten, åklagare, polis och butikschefen har olika syn på hur brott skall behandlad står helt klart. För vissa är det viktigast med straff så som i straffteorin och för vissa är det viktigast med diskussion kring händelsen så som i reparativ teori. För vissa spelar brottsoffret en mindre roll i processen och för vissa är brottsoffret minst lika viktigt. Vissa är brottsoffer men anser ändå att straff är viktigare än diskussion.

9. Sluddiskussion

Syftet med den här uppsatsen var att undersöka hur arbetet kring medling med anledning av brott bedrivs och är organiserat i en mellanstor kommun. Med hjälp av fyra frågeställningar skulle syftet besvaras. Jag valde att använda mig av en kvalitativ metod då studien var ute efter åsikter och kunskap hos intervjupersonerna. Studien var även ute efter mer utförliga beskrivningar och åsikter än vad jag anser kan komma fram i en kvantitativ metod. Med hjälp av en öppen intervjuguide gjorde jag fyra intervjuer med respondenter som ansågs ha rätt kunskap för uppsatsens syfte. Respondenterna valdes dels efter min egen förförståelse över vem som borde ha rätt kunskap och dels efter ett så kallat snöbollsurval. Genom snöbollsurvalet fick jag kontakt med två respondenter som visade sig kunna ge mig bra och intressant information. Med facit i hand skulle jag ha velat byta ut en respondent alternativt tagit med en till för att utveckla uppsatsen ytterligare. Jag anser annars att den valda metoden har fungerat bra och hjälpt mig att besvara uppsatsens syfte. De resultat som kommit fram ser jag som tillförlitligt då det speglar hur arbetet kring medling med anledning av brott ser ut i den valda kommunen. Vad gäller teorianalysen bygger den på mina egna tankar utifrån det presenterade resultatet kopplat till de valda teorierna. Det är mina egna tolkningar av vad respondenterna har uttryckt och står för mina egna funderingar. Dessa tankar bygger också i viss mån på min förförståelse även om jag under studiens gång har upptäckt ny kunskap och förståelse.

Jag har i uppsatsen besvarat mitt syfte och genom att läsa uppsatsen får man svar på hur arbetet kring medling med anledning av brott bedrivs och är organiserat i en mellanstor kommun. Det jag har kommit fram till i den här studien är hur medlingsverksamheten är organiserad samt hur polis och åklagare arbetar kring medling. Jag har kommit fram till att det finns ett samarbete mellan dem samt hur det ser ut. Jag har även kommit fram till hur de olika instanserna ser på straff och vad som är viktigt efter en brottsändelse. Mycket av det som framkommit i uppsatsen stämmer väl överrens med de tidigare undersökningarna som framför allt Brå har gjort. Avsnittet angående teori är något som är helt nytt för mig och inget jag har kunnat läsa om innan uppsatsen blev till.

Kommunen i den här uppsatsen är duktig på att bedriva arbete kring medling. Mycket av deras arbete stämmer väl överrens med hur Brå anser att en kommun skall bedriva sin

verksamhet kring medling. Det finns en välutvecklad medlingsverksamhet i kommunen som enbart arbetar med medling. De använder sig av både professionella medlare samt lekmanna medlare. De arbetar kring många olika brottstyper och är noga med att arbeta för både gärningspersonen och brottsoffer. Det som jag anser är speciellt för den här kommunen i jämförelse med Brås undersökningar är att kommunen arbetar mycket kring snatteriärenden. Kommunen har utformat en särskild blankett för snatterimedlingar, allt för att så många medlingar som möjligt skall komma till stånd. Medlingsverksamheten arbetar hårt för att gärningsperson och brottsoffer skall få möjlighet att träffas och för att de skall komma överrens och nå någon form av försoning vilket reparativ rättvisa står för. Det råder inga som helst tvivel på att medlingsverksamheten verkligen tror på reparativ rättvisa som teori.

Med anledning av medlingsverksamhetens engagemang angående snatterimedlingar så valdes en butikschef ut som respondent. Det visade sig att butikschefens tankar kring medling stämde väl överrens med det som visat sig i Brås undersökningar. Butikschefen ansåg att medling till största del var till för gärningspersonen och att de som butik inte fick ut särskilt mycket av det. Butikschefen menade på att de ställde upp på medling mycket för gärningspersonens skull vilket inte är tanken med medling. Butikschefen menade också på att det som skulle till för att minska snatterierna var strängare straff snarare än dialog.

Vad gäller polis och åklagare i kommunen arbetar även de med medling. Polisen har visat sig vara väldigt intresserade av att så många medlingar som möjligt skall komma till stånd. De är duktiga på att ställa frågan angående medling och respondenten i det här fallet polismannen har visat sig vara engagerad och mån om att frågan skall ställas. Vad gäller åklagaren är deras arbete kring medling förhållandevis litet. De beslutar framför allt om medling bör hållas innan rättegång eller ej. De tar även i vissa fall hänsyn till gärningspersonen åsikter om medling vid åtalsprövning. Både butikschef, polis och åklagare står för straffteori istället för den reparativa rättvisan. För dem är straff viktigare än dialog och försoning.

Samarbetet mellan de olika myndigheterna fungerade väl och de hade gemensamma möten med jämna mellanrum. Dock fattades det i nuläget en representant från medlingsverksamheten vilket är beklagligt. Ett samarbete mellan dessa myndigheter med avsaknad av en representant från en av myndigheterna kan inte anses som bra.

Innan studien hade jag en viss förförståelse och tanke kring hur kommuner arbetar kring medling. Till viss mån har förförståelsen varit sann och jag har gjort de upptäckter som jag trodde att jag skulle göra. Vissa saker har tillkommit och överraskat mig vilket har varit väldigt roligt. Det som framför allt har varit nytt och som jag kommit fram till genom studien är hur synen på straff varierar hos de olika myndigheterna. Det har varit intressant att se hur åsikterna skiljer sig åt samt att butikschefen som brottsoffer hade sin bestämda uppfattning angående straff. Detta område är något som jag skulle vilja studera mer kring och utveckla vidare. Det skulle vara av intresse att mer djupgående gå in på hur olika myndigheter ser på teorier kring straff och vad de anser bör ske efter en brotts handling. Jag skulle även vilja undersöka hur brottsoffer som privatpersoner ser på frågan. Anser de att straff för gärningspersonen är det viktigaste eller menar de att dialog och försoning är väl så bra. Området kring straffteorier har kommit att intressera mig ytterligare och att få fördjupa sig i det tillsammans med medling skulle vara mycket intressant.

Slutligen så har studien och uppsatsen varit väldigt givande att genomföra och den har väckt nya tankar. För mig är medling positivt och de bör utvecklas så mycket som det är möjligt. Det behövs dock mer forskning på området och framför allt kring medlingens effekter på både brottsoffer och gärningsperson. Genom en ständig dialog samt uppmärksamhet anser jag att medling med anledning av brott kan komma att bli hur framgångsrikt som helst.

Källförteckning

Litteratur

- Alexandersson Lars (2008) *Medling vid brott – En sammanfattning av Brå:s femåriga regeringsuppdrag*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet
- Brottsförebyggande rådet (1999) *Medling vid brott – Gärningsmännen berättar Brå- rapport 1999:12*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet
- Brottsförebyggande rådet (2000) *Medling vid brott – Slutrapport från en försöksverksamhet. Brå-rapport 2000:8*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet
- Elofsson Stig ”Kvantitativ metod – struktur och kreativitet” i Larsson, Sam/Lilja, John/Mannheimer, Katarina (red) (2005): *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.
- Jareborg Nils och Zila Josef (2000) *Straffrättens påföljdslära*. Stockholm: Nordstedts juridik
- Kvale Steinar (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur
- Larsson Sam ”Kvalitativ metod – en introduktion” i Larsson, Sam/Lilja, John/Mannheimer, Katarina (red) (2005): *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.
- Nehlin Christina, Lindström Peter, och Svanberg Karin. (1998) *Medling vid brott. Om mötet mellan unga gärningsmän och brottsoffer*. Södertälje: Kommentus
- Odén Niklas, Wahlin Lottie och Carling Eva (2007) *Medling vid brott – En handbok*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet
- Wahlin Lottie (2005) *Medling vid brott i Sverige på 2000-talet. Rapport 2005:14*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet
- Wahlin Lottie (2008) *Medling igår idag och imorgon – En kort skrift om medling vid brott*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet

Uppsatser

- Lundh Jeanette (2006) *Straffreduktion vid flerfaldig brottslighet*. Juridiska fakulteten vid Lunds universitet.
- Nilsson Andrea (2007) *Medling med anledning av brott – En diskussion om den reparativa rättvisans värden och plats inom straffrätten*. Handelshögskolan vid Göteborgsuniversitet Juridiska institutionen

Propositioner

Proposition 2001/02:126. Medling med anledning av brott

Proposition 2005/06:165 Ingripande mot unga lagöverträdare

Lagtext

Lag (2002:445) om medling med anledning av brott.

Bilaga 1

Lag (2002:445) om medling med anledning av brott

Tillämpningsområde och syfte

1 §

Denna lag gäller medling som anordnas av staten eller av en kommun med anledning av brott.

2 §

Med medling avses i denna lag att en gärningsman och en målsägande möts inför en medlare för att tala om brottet och följderna av detta.

3 §

Medling skall ske i bägge parterns intresse. Målet skall vara att minska de negativa följderna av brottet.

Medlingen skall syfta till att gärningsmannen får ökad insikt om brottets konsekvenser och att målsäganden ges möjlighet att bearbeta sina upplevelser.

4 §

Till medlare skall en kompetent och rättrådig person utses. Medlaren skall vara opartisk.

Förutsättningar för medling

5 §

Medling skall vara frivillig för både gärningsman och målsägande. Det brott som medlingen avser skall vara anmält till polisen. Dessutom skall gärningsmannen ha erkänt gärningen eller delaktighet i denna.

Medling får endast ske om det med hänsyn till samtliga omständigheter framstår som lämpligt. Om gärningsmannen är under tolv år får medling ske endast om det finns synnerliga skäl.

Förberedelser

6 §

Medlingsförfarandet skall genomföras skyndsamt.

Medlaren skall samråda med förundersökningsledaren om medling avses äga rum innan förundersökningen har avslutats. Om medling avses äga rum därefter, men innan det finns en lagakraftvunnen dom, skall medlaren samråda med åklagaren.

7 §

Både gärningsman och målsägande skall informeras om vad medlingen innebär och på annat sätt förberedas i den omfattning som behövs.

8 §

Vårdnadshavare för gärningsman och målsägande skall ges tillfälle att närvara vid medlingsmötet, om det inte finns särskilda skäl mot det. Även andra personer kan ges tillfälle att närvara vid medlingsmötet, om det är förenligt med syftet med medlingen och det i övrigt kan anses lämpligt.

Medlingsmötet

9 §

Vid medlingsmötet skall målsäganden ges möjlighet att berätta om sin upplevelse av brottet och dess följder. Gärningsmannen skall få möjlighet att berätta varför gärningen kom att begås och ge sin syn på sin situation. Målsäganden kan också framställa önskemål om gottgörelse, och gärningsmannen kan framföra en ursäkt för sitt handlande.

10 §

Medlaren skall medverka till att avtal om gottgörelse träffas endast om det är uppenbart att innehållet i avtalet inte är oskäligt.

Om det framkommer att gärningsmannen inte uppfyller ett avtal som har träffats mellan parterna, skall medlaren se till att åklagaren genast underrättas om detta, om det inte är obehövt.

Bilaga 2.

GÖTEBORGS UNIVERSITET INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

Mitt namn är Anna Karlsson och jag läser sjunde terminen på socionomutbildningen vid Göteborgs universitet. Jag arbetar just nu med ett vetenskapligt arbete (C uppsats) som är en del utav min utbildning. Syftet med min uppsats är att undersöka hur medlingsverksamheten bedrivs och är organiserad i kommunen.

Du har blivit tillfrågad för en intervju då jag anser att din kunskap är relevant för uppsatsen. Ditt deltagande är helt frivilligt och du kan när som helst välja att avbryta intervjun eller välja att inte besvara vissa frågor. Jag kommer att spela in intervjun på band efter ditt godkännande. Den utskrivna intervjun kan skickas till dig för genomläsning om så önskas. I uppsatsen kommer du vara helt anonym, inga personliga uppgifter kommer att finnas med. Efter att uppsatsen är färdig kommer allt intervjumaterial att förstöras. Den färdiga uppsatsen kommer att publiceras på Internet via Göteborgs universitet.

Tack för din medverkan!

Vänliga hälsningar

Anna Karlsson
zikoritas@hotmail.com

Bilaga 3.

Intervju med Medlingsverksamheten

Organisation

- Hur ser organisationen ut kring medling vid brott?
- Hur ser medlingsverksamhetens rutiner ut för medling? Det vill säga med nya klienter, medlingsgången osv.
- Är medlingsverksamheten personbunden det vill säga fallerar den med en person?
- Hur ser de ekonomiska resurserna ut för medlingsverksamheten? Får man något ekonomiskt stöd?

Medling

- Vilka personer (kön, ålder, etnicitet, förstagångs förbrytare) är vanliga vid medling?
- Vilka brott är vanliga vid medling?
- Finns det brott som ni inte medlar kring?
- Kan ni avgöra att medling är olämpligt i vissa fall, trots positiva klienter?
- Vilka faktorer ligger bakom ett sådant beslut?
- Vilka är medlare hos er? Professionella/lekmän?
- Hur fungerar det i fall med flera gärningsmän respektive flera brottsoffer?
- Använder ni er av avtal i medling situationer? Ex ekonomisk kompensation.
- Hur ser ni på avtal?

Samarbete

- Hur ser samarbetet ut med polis respektive åklagare?
- Skulle det kunna förbättras och i så fall hur?
- Kommer det många ärenden från polisen? Hur får ni ärenden annars?
- Har ni gemensamma möten med polis och åklagare för att diskutera kring medlingsverksamheten?
- Finns det speciella kontaktpersoner på respektive myndighet?
- Har ni gemensamma rutiner för medlingsgången?

Intervju med brottsoffer – butikschef

- När medverkade ni som butik i er första medling?
- Hur många medlingar har ni medverkat i?
- Kände ni att medlingen var frivillig från er sida eller kände ni er "tvingade"?
- Varför valde ni att ställa upp på medling?
- Hur ser butiken på medling, ett nödvändigt ont eller något positivt?
- Hur är din attityd och vad vill du förmedla i en medlingssituation?
- Vad är det bästa med medling?
- Känner ni att medling har fört med sig något positivt även för er som brottsoffer?
- Medling skall ju vara till för båda parter är det något ni känner eller anser ni att medling mest är till för gärningsmannen i det här fallet?
- Kommunen har något som kallas för ångerblankett är det något ni som butik har stött på?
- Hur ser ni på den idén?

Intervju med polis

- Hur arbetar ni kring medling?
- Vad anser du om medling?
- Är medling allmänt känt hos polisen?
- Har ni speciella rutiner för frågan om intresse för medling?
- Hur ställer ni frågan, vill ni medla eller vill ni bli kontaktade?
- Har ni någon speciell broschyr som ni använder?
- Är det speciella poliser som leder förhör med ungdomar eller är det alla?
- Är alla medvetna om att man skall tillfråga om medling?
- Hur ofta överlämnar ni fall till medlingsverksamheten?
- Hur tycker ni samarbetet kring medling ser ut med medlingsverksamheten o åklagare?
- Deltar ni i gemensamma mötena?
- Skulle samarbetat kunna förbättras?

Intervju med åklagare

- Hur ser era rutiner som åklagare ut för medling?
- Har ni riktlinjer för medling, dvs om medling har skett tar ni någon hänsyn till det?
- Vad betyder en medling för åtalsprövningen?
- Vad anser du om att medling som ett alternativt straff?
- Vad anser du om medling?
- När anser ni medling skall ske i rättsprocessen? Är det lämpligt innan rättegång?
- Vika är skälen till att ni som åklagare säger nej till en medling innan rättegång?
- Vad anser ni om de avtal som kan slutas i medling?
- Hur ser samarbete ut kring medling med polis och medlingsverksamheten?
- Skulle det kunna förbättras och i så fall hur?
- Har ni gemensamma möten?